

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elintarvikelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia eräiden Euroopan yhteisön elintarvikelainsäädäntöön tehtyjen muutosten sekä käytännön valvontatyössä esiintyneiden kansallisten muutostarpeiden vuoksi.

Elintarvikkeiden täydentämistä koskevasta lupamenettelystä luovuttaisiin. Siirrettävistä myyntikojuista, -katoksista ja muista niin sanotuista liikkuvista elintarvikehuoneistoista tulisi ilmoittaa alueen valvontaviranomaiselle. Virheellisin perustein myönnetty hy-

gieniaosaamistodistus voitaisiin perua. Kansallinen vertailulaboratorio velvoitettaisiin ilmoittamaan eräistä tarttuvien tautien ja ruokamyrkytysten aiheuttajista. Lihantarkastuksesta tulisi antaa asianosaiselle kirjallinen päätös ja oikaisuohjeet. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Johdanto	3
1.2 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
2.1 Tavoitteet	9
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	13
3.1 Taloudelliset vaikutukset	13
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
3.3 Ympäristövaikutukset	15
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	15
4 ASIAN VALMISTELU	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	17
2 VOIMAANTULO	21
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	21
3.1 Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja	21
3.2 Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövallan siirtäminen.....	21
3.3 Oikeusturva	22
3.4 Lakiehdotuksen säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUS.....	23
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	23
LIITE	29
RINNAKKAISTEKSTI.....	29
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	29

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Johdanto

Elintarvikelain (23/2006) tavoitteena on elintarvikkeiden turvallisuuden varmistaminen ja kuluttajan suojaaminen elintarvikkeiden aiheuttamilta terveyshaitoilta ja taloudellisilta tappioilta. Laissa säädetään elintarvikkeita koskevista yleisistä vaatimuksista sekä niiden valvonnan järjestämisestä. Lakia sovelletaan kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jakelu- ja jalostusvaiheissa lukuun ottamatta omaan käyttöön tarkoitettua alkutuotantoa ja elintarvikkeen käsittelyä yksityistaloudessa. Laki tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2006.

1.2 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ravitsemus- ja terveystähteitä sekä elintarvikkeiden ravitsemuksellista täydentämistä koskeva lainsäädäntö

Elintarvikelain 3 §:ssä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Pykälässä luetellaan ne Euroopan yhteisön elintarvikelainsäädäntöön kuuluvat asetukset, joita sovelletaan suoraan sellaisenaan, mutta jotka edellyttävät kansallisia täytäntöönpanotoimia. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystähteistä, jäljempänä väiteasetus sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006 vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin, jäljempänä täydentämisasetus, tulivat voimaan 19 päivänä tammikuuta 2007 ja niitä alettiin soveltaa 1 päivästä heinäkuuta 2007. Uusien asetusten tavoitteena on varmistaa kuluttajansuojelun korkea taso sekä sisämarkkinoiden tehokas toiminta. Nämä kaksi asetusta olisi lisättävä elintarvikelain 3 §:n luetteloon.

Elintarvikkeiden ravitsemus- ja terveystähteistä ei aikaisemmin ole ollut yhteisöläinsäädäntöä. Elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä koskevat yleiset vaatimukset sisältyvät myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2000/13/EY. Elintarvikkeiden ravintoarvomerkinnoista säädetään elintarvikkeiden ravintoarvomerkinnoista annetulla neuvoston direktiivillä 90/496/ETY. Direktiivissä 2000/13/EY kielletään liittämästä elintarvikkeisiin väitteitä, joiden mukaan elintarvike ehkäisisi, hoitaisi tai parantaisi sairauksia. Vastaava säännös sisältyy elintarvikelain 9 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Sen osalta, minkälaisia väitteitä saa esittää ja millä edellytyksillä, ei ole ollut yhteisöläinsäädäntöä. Suomessa Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira, aikaisemmin Elintarvikevirasto) on antanut ohjeet terveystähteiden valvonnasta (3/2002) sekä kolesteroliväitteiden valvonnasta (8/2000).

Väiteasetusta sovelletaan kaupallisessa viestinnässä vapaaehtoisesti esitettäviin väitteisiin. Väitteet on jaettu ravitsemusväitteisiin ja terveystähteisiin. Asetuksessa tehdään ero sairauden ehkäisemisen ja sairauden riskin vähentämisen välillä. Sairauden riskin vähentämistä koskevat väitteet ovat sallittuja, mutta niiltä edellytetään väitekohtaista hyväksymistä. Sairauden ehkäisemiseen, hoitamiseen tai parantamiseen liittyvät väitteet ovat jatkossakin kiellettyjä elintarvikkeiden markkinoinnissa. Näin ollen elintarvikelain 9 §:n 1 momentin 3 kohtaan sisältyvää säännöstä ei ole tarpeen muuttaa.

Elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä ei myöskään ole ollut yhteisöläinsäädäntöä. Suomessa elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä on säädetty vitamiinien ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin annetulla asetuksella (281/1972), jäljempänä vitamiiniasetus. Täydentäminen on ollut sallittua pääsääntöisesti vain Eviran luvalla. Aikaisemmin voimassa olleen elintarvikelain

(361/1995) nojalla oli lisäksi annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus vitamiinien ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin (917/2002). Tällä asetuksella sallittiin eräiden ravintoaineiden lisääminen tiettyihin elintarvikkeisiin ilman erillistä lupaa. Elintarvikelain 8 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä. Siinä annetaan maa- ja metsätalousministeriölle valtuutus säätää vitamiinien ja kivennäisaineiden sekä eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin. Jos lisäämisestä ei ole erikseen säädetty, se on sallittua ainoastaan Eviran myöntämällä luvalla. Uusi EY-asetus 1925/2006 ei edellytä täydennetyiltä elintarvikkeilta ennakkohyväksyntää, minkä vuoksi elintarvikelain 8 §:ää olisi muutettava.

Täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluu vitamiinien ja kivennäisaineiden sekä eräiden muiden aineiden lisääminen elintarvikkeisiin. Asetuksessa määritellään perusteet vitamiinien ja kivennäisaineiden sekä eräiden muiden aineiden lisäämiselle. Asetuksessa säädetään myös eräistä vitamiinien ja kivennäisaineiden lisäämistä koskevista rajoituksista. Täydennetyiltä elintarvikkeilta ei edellytetä ennakkohyväksyntää. Asetuksen liitteissä luetellaan sallitut vitamiinit ja kivennäisaineet sekä sallitut vitamiini- ja kivennäisainevalmisteet. Vitamiinien ja kivennäisaineiden lisäksi asetus koskee myös elintarvikkeiden täydentämistä muilla aineilla. Asetuksessa vahvistetaan menettelytavat lisättävien vitamiinien ja kivennäisaineiden enimmäismäärien asettamiseksi. Lisäksi asetuksessa säädetään vitamiineja ja kivennäisaineita sisältävien elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä koskevista erityisistä vaatimuksista.

Elintarvikkeiden täydentämistä koskevat Suomen kansalliset säädökset (vitaminointiasetus ja kauppa- ja teollisuusministeriön asetus 917/2002) on kumottu 1 päivästä heinäkuuta 2007 lukien, kun täydentämisasetusta alettiin soveltaa.

Liikkuva elintarvikehuoneisto

Elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o

852/2004, jäljempänä yleinen elintarvikehygieniasetus, liitteen II luvussa III säädetään siirrettävistä tai väliaikaisista tiloista kuten telttakatoksista, kokuista ja myyntivaunuista sekä niitä koskevista hygieniavaatimuksista. Vastaavasti elintarvikevalvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (321/2006), jäljempänä elintarvikevalvonta-asetus, 3 §:ssä säädetään liikkuvista ajoneuvoista ja laitteista, kuten liikkuvasta kioskista, myyntivaunusta tai muusta laitteesta sekä tällaisten ajoneuvojen tai laitteiden hyväksymismenettelyistä. Käsitteiden erilaisuudesta huolimatta kummassakin säädöksessä tarkoitetaan samaa asiaa, josta toisessa käytetään nimitystä ”siirrettävä tai väliaikainen tila” ja toisessa ”liikkuva ajoneuvo tai laite”. Elintarvikelaissa olisi selvennettävä, että kysymys todella on samasta asiasta ja että mainitut tilat, ajoneuvot ja laitteet ovat elintarvikelain 6 §:n 18 kohdan tarkoittamia elintarvikehuoneistoja.

Elintarvikevalvonta-asetuksen 3 §:n mukaan liikkuvan kioskin, myyntivaunun tai muun laitteen hyväksyy sen kunnan elintarvikevalvontaviranomainen, jossa kioski, myyntivaunu tai muu laite ensimmäisen kerran otetaan käyttöön. Toisaalta kunkin elintarvikevalvontaviranomaisen on toimialueellaan valvottava elintarvikelain noudattamista — kiinteiden, hyväksymiensä huoneistojen lisäksi myös paikkakunnalle väliaikaisesti saapuvissa elintarvikehuoneistoissa. Koska laissa ei ole veloitettu elintarvikealan toimijaa tiedottamaan saapumisestaan, voi liikkuva elintarvikehuoneisto siirtyessään paikkakunnalta toiselle jäädä vaille valvontaa huomattavaksikin ajaksi. Elintarvikelaissa olisi veloitettava elintarvikealan toimija ilmoittamaan liikkuvasta elintarvikehuoneistosta ja siinä harjoitettavasta toiminnasta kaikkien niiden kuntien elintarvikevalvontaviranomaisille, joiden alueella hän toimintaansa harjoittaa.

Imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskeva tiedotusaineisto

Äidinmaidonkorvikkeista ja vierotusvalmisteista annettu yhteisölaainsäädäntö uudistettiin äidinmaidonkorvikkeista ja vierotusvalmisteista ja direktiivin 1999/21/EY muut-

tamisesta annetulla komission direktiivillä 2006/141/EY, joka on pantu kansallisesti täytäntöön kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksella äidinmaidonkorvikkeesta ja vierotusvalmisteesta (1216/2007). Mainitun direktiivin 15 artiklassa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että perheet ja ne, joiden työhön kuuluu imeväisten ja pikkulasten ravitsemus, saavat puolueetonta ja yhdenmukaista tietoa imeväisten ja pikkulasten ruokinnasta.

Elintarvikelain 9 §:n 3 momentin nojalla tarkempia säännöksiä elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainonnassa tai muulla tavoin markkinoinnin yhteydessä annettavista tiedoista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Elintarvikelaista puuttuu säännös, jonka nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusaineiston sisällöstä ja jakelusta.

Aiempi komission direktiivi äidinmaidonkorvikkeista ja vierotusvalmisteista 91/321/ETY oli Suomessa pantu täytäntöön aikaisemmin voimassa olleen elintarvikelain (526/41) nojalla äidinmaidonkorvikkeista ja vierotusvalmisteista annetulla asetuksella (337/1994). Tässä asetuksessa säädettiin, että sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii siitä, että direktiivin 91/321/ETY edellyttämää puolueetonta ja yhdenmukaista tiedotusaineistoa imeväisten ja pikkulasten ruokinnasta on saatavilla perheiden käyttöön ja imeväisten ja pikkulasten ravitsemuksen parissa työskentelevälle ammattihenkilöstölle. Asetuksessa annettiin sosiaali- ja terveysministeriölle valtuutus antaa tarkempia määräyksiä tiedotusaineiston sisällöstä ja jakelusta. Asetuksen nojalla annettiin sosiaali- ja terveysministeriön päätös imeväisen ja pikkulapsen ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta (807/1994).

Asetus äidinmaidonkorvikkeista ja vierotusvalmisteista kumottiin vuonna 1997 äidinmaidonkorvikkeesta ja vierotusvalmisteesta annetun asetuksen kumoamisesta annetulla kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksella (484/1997). Ensin mainitun asetuksen nojalla annetut säädökset jäivät kuitenkin voimaan. Sosiaali- ja terveysministeriön päätöstä imeväisen ja pikkulapsen ruo-

kintaa koskevasta tiedotusaineistosta ei ole erikseen kumottu.

Imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan aineiston jakelun valvonta on järjestetty siten, että lääninhallitukset valvovat aineiston jakelua terveydenhuoltojärjestelmän piiriin kuuluvissa laitoksissa ja toimintayksiköissä. Elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat, että vähittäismyymälöissä jaettava aineisto on sosiaali- ja terveysministeriön tarkemmin säätämällä tavalla ennalta hyväksyttyä. Lisäksi elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat, että äidinmaidonkorvikkeita ja vierotusvalmisteita valmistavien toimijoiden omavalvontasuunnitelmassa on kuvattuna imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusaineiston ennakkohyväksyntää koskevat menettelyt. Käytäntö on tarkoitus pitää ennallaan.

Elintarvikkeiden ulkomyynti

Elintarvikkeiden ulkomyyntistä säädetään elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa sekä suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (731/2007), jäljempänä ulkomyyntiasetus. Asetus annettiin elintarvikelain (23/2006) ja terveydensuojelulain (763/1994) nojalla. Elintarvikelain muutoksella (989/2007) elintarvikeasiat keskitettiin 1.1.2008 alkaen maa- ja metsätalousministeriöön. Tässä yhteydessä valtuudet säätää elintarvikkeiden ulkomyyntistä siirrettiin valtioneuvostolle, sillä ulkomyyntiasetukseen sisältyvät säännökset suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta antaisi edelleen sosiaali- ja terveysministeriö terveydensuojelulain nojalla.

Ongelmaksi on muodostunut ulkomyyntiasetuksen suhde eräiden elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen (905/2007), jäljempänä elintarvikehuoneistoasetus. Elintarvikehuoneistoasetuksen 1 §:n 2 momentissa todetaan, että asetusta ei sovelleta elintarvikkeiden ulkomyyntiin. Vallitseva elintarvikkeiden vähittäiskaupan jako ulkomyyntiasetuksen tarkoittamaan ulkomyyntiin ja toisaalta elintarvikehuoneistoasetuksen mukaiseen myyntiin on harhaanjohtava, sillä

myös ulkomyynti tapahtuu elintarvikelain 6 §:n 18 kohdan määritelmän perusteella elintarvikehuoneistosta käsin.

Ongelmaksi on myös huomattu ulkomyyntiasetuksen suppeus verrattuna elintarvikehuoneistoasetuksen laajuuteen. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että elintarvikkeiden ulkomyyntiin on tarvittaessa, kun jollekin ulkomyyntin osa-alueelle ei ulkomyyntiasetuksesta ole löytynyt säännöstä, sovellettu elintarvikehuoneistoasetusta.

Virtuaalihuoneistot

Euroopan yhteisön elintarvikelainsäädäntö edellyttää, että kaikkien elintarvikealan toimijoiden on oltava rekisteröityjä tai hyväksytyjä. Elintarvikealan toimijalla tarkoitetaan yhteisöläinsäädännössä luonnollista tai oikeushenkilöä tai -henkilöitä, jotka ovat vastuussa elintarvikelainsäädännön vaatimusten noudattamisesta valvonnassaan olevassa elintarvikeyrityksessä. Elintarvikeyrityksellä puolestaan tarkoitetaan voittoa tuottavaa tai tuottamatonta julkista tai yksityistä yritystä, joka toteuttaa mitä tahansa toimia, jotka liittyvät mihin tahansa elintarvikkeiden tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheisiin. Edellä olevan perusteella on selvää ja erikoisesti jäljitettävyyden kannalta tarpeellista, että myös sellaisten toimijoiden, jotka eivät fyysisesti käsittele elintarvikkeita, tulee olla elintarvikelain nojalla hyväksytyjä. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi niin sanotut agentuuri- liikkeet, jotka harjoittavat elintarvikkeiden vienti- ja tuontikauppaa ja muut toimijat, jotka vastaanottavat, välittävät tai luovuttavat elintarvikkeita esimerkiksi puhelimen tai internetin välityksellä tehtyjen tilausten perusteella ilman, että elintarvikkeet varsinaisesti ovat koskaan toimijan itsensä hallussa.

Elintarvikelaissa käytetään hyväksymisestä käsitettä elintarvikehuoneiston hyväksyminen. Elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan elintarvikelain 6 §:n 18 kohdan mukaan mitä tahansa rakennusta tai huoneistoa tai niiden osaa taikka muuta ulko- tai sisätilaa, jossa myytäväksi tai muuten luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, kuljetetaan, pidetään kaupan, tarjoil-

laan tai muutoin käsitellään, ei kuitenkaan alkutuotantopaikkaa. Tässä tapauksessa agentuuri- tai muu vastaava toiminta, niin sanottu virtuaalihuoneisto, on lainkohdassa tarkoitettua elintarvikkeen muuta käsittelyä.

Elintarvikelain 15 §:n 1 momentissa säädetään elintarvikehuoneiston hyväksyvistä viranomaisista. Kun huoneisto esitetään kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksyttäväksi, hakemus jätetään sen kunnan valvontaviranomaiselle, jossa huoneisto sijaitsee. Samassa momentissa kuitenkin tarkennetaan, että tapauksissa, joissa toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetaminen tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa taikka elintarvikkeiden maahantuonti tai maastavienti, on huoneiston hyväksyntää haettava toimijan kotikunnan valvontaviranomaiselta. Virtuaalitoiminnan moninaisuuden vuoksi olisi tarpeen laajentaa virtuaalihuoneiston käsitettä koskemaan muutakin kuin maahantuontia ja maastavientiä ja samalla olisi kuljetusajoneuvon ja virtuaalihuoneiston hyväksymistaho selvennettävä.

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikelain voimaantulon yhteydessä kumottiin terveysuojelulain muuttamisesta annetulla lailla (24/2006) terveysuojelulain 8 luku ja sen nojalla annetut asetukset, kuten elintarvikehuoneistossa työskentelevältä vaadittavasta elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1115/2001), jäljempänä hygieniasaamisasetus. Asetuksessa säädettiin muun muassa osaamistodistusta koskevista helpotuksista, elintarvikealan toimijan velvollisuudesta pitää kirjaa henkilökunnan osaamisesta, osaamistestaajien hyväksymistä koskevasta rajoituksesta sekä Eviran oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä. Näistä seikoista, joissa kysymys on henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä Eviralle säädettävästä määräysvallasta, olisi uuden perustuslain edellyttämällä tavalla säädettävä lain tasolla.

Elintarvikelain 27 §:n 2 momentin mukaan Evira antaa elintarvikehygieenisestä osaamista osoittavan todistuksen (*osaamistodistus*)

henkilölle, joka elintarvikehuoneistossa käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Evira ei nykykäytännön mukaan kuitenkaan itse myönnä tai anna todistuksia, vaan niitä myöntävät Eviran elintarvikelain 28 §:n nojalla hyväksymät osaamistestajaat. Todistuksen myöntäjästä olisi säädettävä laissa.

Käytännön ongelmaksi on osoittautunut se, että säädökset eivät anna mahdollisuutta mitätöidä tai peruuttaa osaamistodistusta, joka on myönnetty väärin perustein. Osaamistestajien toiminnan valvonnan yhteydessä neljästä osaamistestajaasta on tähän mennessä tehty poliisille tutkintapyyntö. Poliisin esitutkinnoissa on käynyt ilmi, että osaamistodistuksia on annettu rahaa vastaan henkilöille, jotka eivät ole lainkaan osallistuneet osaamistestiin tai että osaamistestaja on ohjannut testin aikana testattavia vastaamaan oikein. Väärinkäytösten selvittämistä on vaikeuttanut testausasiakirjojen puuttuminen. Elintarvikelaissa olisi säädettävä mahdollisuudesta peruuttaa osaamistodistus sekä siitä, missä tilanteessa ja kenen toimesta peruuttaminen voisi tapahtua. Elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi olisi samalla säädettävä, että peruuttamispäätös tulisi voimaan heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Niinikään olisi valvonnan helpottamiseksi veloitettava testaja säilyttämään testausasiakirjoja määräajan.

Eviralle on laissa annettu oikeus antaa määräyksiä muun muassa osaamistestin laatimisesta. Laista kuitenkin puuttuu perussäännös testin laatimisen perusteista.

Elintarvikelain 28 §:n 1 momentissa säädetään edellytyksistä, joilla Evira voi hyväksyä henkilön osaamistestejä järjestäväksi osaamistestajaaksi. Osaamistestaja voi osoittaa pätevyytensä muun muassa suorittamalla osaamistestin, jolloin hänen on lisäksi annettava selvitys kyvystään hoitaa testajan tehtäviä. Laissa olisi täsmennettävä, mitä seikoja tämä vaadittu selvitys koskisi.

Valtioneuvoston elintarviketurvallisuutta koskevassa selonteossa (VNS 7/2006 vp) yhdeksi tavoitteeksi asetettiin osaamistodistuksen muuttaminen määräaikaiseksi. Tällä haluttiin varmistaa, että elintarvikealan riskitehtävissä työskentelevät pitävät yllä elintarvikehygienian osaamistaan sekä päivittävät tie-

tonsa alan verrattain tiheään muuttuvista lainsäädäntövaatimuksista. Vastaavasti on pidetty tarpeellisena säätää osaamistodistuksen perusteena olevan tutkinnon tai koulutuksen vanhenemisesta. Esityksen valmistelussa nämä tavoitteet otettiin huomioon ja selvitettiin, mutta niistä luovuttiin toistaiseksi sidosryhmien esittämien näkökohtien vuoksi.

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Tiettyjen zoonosien ja niiden aiheuttajien seurannasta, neuvoston päätöksen 90/424/ETY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 92/117/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY, jäljempänä zoonosidirektiivi, 6 artikla edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että elintarvikealan toimijat tutkiessaan zoonosien ja ruokamyrkytysten aiheuttajien esiintymistä säilyttävät tutkimustulokset ja tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat. Lisäksi direktiivi edellyttää varmistettavan, että elintarvikealan toimijat toimittavat tutkimustulokset ja eristetyt kannat pyydettyessä viranomaisille.

Suomessa direktiivin velvoite on ollut tarkoitus toteuttaa siten, että hyväksytyt laboratoriot, jotka tutkivat elintarvikealan toimijoiden toimeksiannosta näytteitä, säilyttävät eristetyt mikrobikannat toimijan puolesta ja toimittavat ne kansalliseen vertailulaboratorioon. Kansallinen vertailulaboratorio puolestaan säilyttää kannat ja tekee niille tarkempia jatkotutkimuksia.

Elintarvikelain 40 §:ssä on säädetty hyväksytyille laboratorioille velvollisuus toimittaa tiettyjä mikrobikantoja ja näytteitä kansalliseen vertailulaboratorioon. Elintarvikelaissa ei ole kuitenkaan nykyisin tarpeeksi selvästi säädetty vertailulaboratorion oikeudesta ja velvollisuudesta ilmoittaa viranomaiselle sille toimitetuista kannoista ja näytteistä sekä näiden jatkotutkimusten tuloksista.

Tämä on aiheuttanut jonkin verran tulkin- taongelmia ja estänyt direktiivin tavoitteen täysimääräisen toteutumisen.

Ensisaapumistoimintaa koskevan päätöksen tiedoksianto

Kunnan valvontaviranomainen on 1.5.2008 saakka tehnyt ensisaapumistoimintaa koskevat päätökset, joita ovat omavalvontasuunnitelman hyväksymistä ja pakkokeinoja koskevat päätökset. Tällöin päätös on annettu kuntalain (365/1995) 95 § mukaisesti asianosaiselle tiedoksi kirjeellä ja asian on katsottu tulleen vastaanottajan tietoon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Ensisaapumisvalvonta siirtyi elintarvikevalvonta-asetuksen nojalla Eviran vastuulle 1.5.2008, mutta valvonta toteutetaan ensisijaisesti niin, että kunnan viranomainen huolehtii jatkossakin alueellaan ensisaapumisvalvonnasta Eviran kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella.

Asianosaista velvoittavat päätökset, joiden tiedoksisaannista alkaa kulu määräaika, tulee lähtökohtaisesti antaa tiedoksi hallintolain (434/2003) 60 §:n mukaista todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen. Säännöksen soveltaminen sopimuksen perusteella tehtyihin ensisaapumistoimintaa koskeviin päätöksiin ottaen huomioon niiden suuren lukumäärän kuormittaa kunnan valvontaviranomaista huomattavasti enemmän kuin aiemmin. Lisäksi tiedoksiantotavasta tapauksessa, jossa kunnan viranhaltija tekee päätöksen valtion kanssa tehdyn sopimuksen nojalla, on selkeän säännöksen puuttuessa ollut epäselvyyttä. Tiedoksiantotavan tulisi myös olla yhteneväinen kunnan viranomaisen tekemien muiden päätösten tiedoksiantotavan kanssa.

Lihantarkastuspäätös ja sen tiedoksi antaminen

Lihantarkastuspäätökset ovat luonteeltaan oikeuksia luovia tai velvoittavia hallintopäätöksiä. Lihan hyväksyvä päätös luo oikeuden saattaa liha elintarvikekäyttöön ja vastaavasti lihan hylkäävä päätös velvoittaa poistamaan lihan elintarvikeketjusta, kokonaan tai osittain. Lihantarkastuspäätösten tulisi muotonsa puolesta täyttää hallintolaissa asetetut vaatimukset. Lihantarkastusasioiden ominaispiirteiden vuoksi eläimistä saatavien elintarvik-

keiden elintarvikehygieniasta (1195/1996) annetun lain, jäljempänä hygienialaki, 40 §:ssä säädettiin lihantarkastuspäätöksen muodosta. Pykälän mukaan lihantarkastuspäätös oli annettava kirjallisena vain, jos lihan omistaja, haltija tai tuottaja sitä pyysi. Vuonna 2006 voimaantulleella elintarvikelaililla kuitenkin kumottiin hygienialaki, jonka jälkeen lihantarkastuspäätösten muotoon ja tiedoksiantotapaan on tullut kaikilta osin soveltaa hallintolain vaatimuksia.

Hallintolain muotovaatimukset täyttävien lihantarkastuspäätösten laatiminen on osoittautunut vaikeaksi tehtäväksi. Koska kaikille elintarvikkeeksi teurastettaville eläimille on lihantarkastuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (38/EEO/2006) 5 §:n mukaan suoritettava lihantarkastus, on selvää, että teurastamoissa, pienteurastamoissa ja poroteurastamoissa tarkastettavan lihan määrä on suuri. Esimerkiksi vuonna 2006 Eviran palveluksessa olevat 41 tarkastuseläinlääkäreitä tarkastivat 21 teurastamossa nautoja 291 538 kpl, lampaita ja vuohia 8 500 kpl, hevosia 834 kpl, sikoja 2 398 028 kpl ja siipikarjaa 56 119 837 kpl. Näistä eläimistä tarkastuseläinlääkärit hylkäsivät 928 722 siipikarjaan ja 17 340 muihin eläinlajeihin kuuluvaa eläintä. Osittain hylkääviä päätöksiä tehtiin yhteensä 189 971 ja päätökset koskivat nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja hevosia. Lisäksi tilastojen mukaan 300 366 siipikarjaan kuuluvaa eläintä hyväksyttiin ehdollisesti. Muiden eläinten ehdollisista hyväksymispäätöksistä ei ollut saatavilla tilastotietoja.

Lihantarkastukseen liittyvien tehtävien ohella tarkastuseläinlääkäri suorittaa valvomassaan laitoksessa toiminnan tarkastamistehtäviä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 artiklan 4 mukaisesti. Tarkastuseläinlääkäriin työtehtäviin kuuluu myös muun lainsäädännön edellyttämiä tehtäviä. Merkittävä osa työtehtävistä suoritetaan käytännön toimintana, kuten fyysisenä tarkastamisena. Kun otetaan huomioon tarkastuseläinlääkäreiden työtehtävien laaja kirjo suhteessa käytettäviin resursseihin, on hallintolain muotovaatimukset täyttävien hallin-

topäätösten laatiminen kaikista lihantarkastuspäätöksistä käytännössä lähes mahdotonta.

Elintarvikelain 75 §:n mukaan lihan omistaja, haltija tai tuottaja voi tehdä oikaisuvaatimuksen Eviran ja lääninhallituksen lihantarkastuspäätöksestä. Säännös on luettavissa niin, että jokainen heistä voisi sen tehdä, riippumatta siitä, ovatko he asianosaisia. Se-kaannusten välttämiseksi olisi käytettävä termiä asianosainen.

Asetuksenantovaltuudet

Elintarvikelain muutoksen myötä asetuksenantovaltuudet tulivat pääsääntöisesti maa- ja metsätalousministeriölle. Imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusaineiston sisällön ja jakelun osalta olisi kuitenkin tarpeen valtuuttaa sosiaali- ja terveysministeriö antamaan tarkempia säännöksiä. Valtuudet säätää elintarvikkeiden ulkomyyntistä siirrettäisiin valtioneuvostolta maa- ja metsätalousministeriölle.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Lain toimeenpanon alkuvaiheessa on ilmennyt tarve ottaa huomioon muutokset ravitsemus- ja terveysväitteitä sekä äidinmaidonkorvikkeita ja vierotusvalmisteita koskevassa yhteisölainsäädännössä. Samalla olisi nostettava hygieniosaamista koskevia säännöksiä lakitasolle ja täydennettävä niitä sekä täsmennettävä eräitä elintarvikehuoneistojen valvontaan ja epidemioiden seurantaan liittyviä lainkohtia valvontatyön helpottamiseksi. Lihantarkastuspäätöksen muotoa ja tiedoksiantotapaa sekä ensisaapumisvalvontaa koskevan päätöksen tiedoksiantotapaa on ollut syytä tarkastella uudestaan.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Ravitsemus- ja terveysväitteitä sekä elintarvikkeiden ravitsemuksellista täydentämistä koskeva lainsäädäntö

Elintarvikelain 3 § päivitetäisiin lisäämällä väiteasetus ja täydentämisasetus niiden EY-säädösten luetteloon, joita Suomessa sovelletaan sellaisenaan, mutta jotka edellyttävät kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Elintarvikelain 8 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin. Elintarvikkeiden ravitsemukselliselta täydentämiseltä ei voida enää 1 päivästä heinäkuuta 2007 lukien edellyttää luvanvaraisuutta. Täydentämisasetuksen soveltaminen edellyttää kuitenkin kansallisia järjestelyjä muun muassa sen osalta, että elintarvikealan toimijalta voidaan edellyttää ilmoitusta toimivaltaiselle viranomaiselle tuotteen saattamisesta Suomen markkinoille. Täydentämisasetus antaa myös jäsenvaltioille mahdollisuuden pitää voimassa kansalliset enimmäis- ja vähimmäismäärät lisättäville vitamiineille ja kivennäisaineille, kunnes asiasta on yhteisötasolla säädetty. Näiden kansallisten järjestelyjen toteuttamista varten elintarvikelain 8 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että tarkempia säännöksiä EY-asetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Liikkuva elintarvikehuoneisto

Erotukseksi kiinteistä elintarvikehuoneistoista elintarvikelain 6 §:n määritelmiin lisättäisiin uusi 18 a kohta, jossa määriteltäisiin käsite ”liikkuva elintarvikehuoneisto”. Liikkuvan elintarvikehuoneiston määritelmä ko-koaisi selkeällä tavalla yhteen eri puolilla elintarvikelainsäädäntöä sijaitsevat, samaa tarkoittavat, mutta kieliasultaan erilaiset määritelmät. Liikkuvalla elintarvikehuoneistolla ei kuitenkaan tarkoitettaisi elintarvikelain 15 §:n 1 momentissa mainittua elintarvi-

kehuoneistoa, jossa pelkästään kuljetetaan tai säilytetään elintarvikkeita kuljetusajoneuvossa, kuten jakeluautoa tai hätäteurastusautoa.

Liikkuvien elintarvikehuoneistojen valvonnan helpottamiseksi elintarvikelakiin lisättäisiin uusi 14 a §, jossa velvoitettaisiin elintarvikealan toimija ilmoittamaan liikkuvassa elintarvikehuoneistossa harjoittamastaan toiminnasta aina kulloisenkin paikkakunnan valvontaviranomaiselle. Ilmoitus olisi tehtävä niin hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista paikkakunnalla, että valvontaviranomaisella on mahdollisuus reagoida ilmoitukseen antamalla esimerkiksi elintarvikkeiden käsittelyä koskevia hygieniaohjeita. Toimijan etu olisi saada tällaiset ohjeet etukäteen eikä vasta tarkastustilanteessa paikan päällä, toimintansa ollessa täydessä käynnissä.

Imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskeva tiedotusaineisto

Äidinmaidonkorvikkeista ja vieroitusvalmisteista annetun komission direktiivin 2006/141/EY 15 artiklan edellyttämän tiedonsaannin sekä tiedon yhdenmukaisuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi elintarvikelain 9 §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka nojalla tarkempia säännöksiä imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta antaisi elintarvikelain yleisestä linjasta poiketen sosiaali- ja terveysministeriö, jossa on tarvittava imeväisten ja pikkulasten ravitsemusta koskeva erityisasiantuntemus.

Perustuslain 80 § edellyttää, että ministeriön asetuksenantovaltuudesta säädetään perustuslaissa tai muussa laissa. Ehdotetun 4 momentin lisääminen elintarvikelain 9 §:ään nostaisi asetuksenantovaltuuden imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusaineiston osalta perustuslain edellyttämällä tavalla lain tasolle.

Elintarvikkeiden ulkomyynti

Lain 10 §:n 3 momentissa säädetty elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskeva asetuksenantovaltuus siirrettäisiin valtioneuvostolta maa-

ja metsätalousministeriölle. Muutoksen voimaantulon jälkeen elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevat säännökset kumottaisiin ulkomyyntiasetuksesta, ja siirrettäisiin tarpeellisilta osiltaan elintarvikehuoneistoasetukseen ja, esimerkiksi ulkomyyntiasetuksen liitteessä 1 säädettyjen hygieniavaatimusten osalta, Eviran ulkomyyntiohjeeseen. Edelleen elintarvikehuoneistoasetuksen soveltamisalaa koskevasta 1 §:stä poistettaisiin rajaus, jonka mukaan asetusta ei sovelleta ulkomyyntiin. Elintarvikkeiden ulkomyynti olisi näin ollen elintarvikkeiden vähittäismyyntiin kuuluva osa-alue, jonka elintarvikehygienesistä järjestelyistä säädetäisiin elintarvikelain 10 §:n 2 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa.

Esityksen tavoite on selkeyttää elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevia säännöksiä. Esitys palvelee vuoden 2008 alusta toteutettua elintarvikeasioiden keskittämistä maa- ja metsätalousministeriöön.

Virtuaalihuoneistot

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksyttäväksi tarkoitetun elintarvikehuoneiston hyväksyy pääsääntöisesti sen kunnan valvontaviranomainen, jossa huoneisto sijaitsee. Elintarvikelain 15 §:n 1 momentissa säädetäisiin kahdesta erityistapauksesta. Toinen tapauksista on toiminta, jonka tarkoitus on pelkkä elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa, jolloin hyväksyjätaho muutettaisiin valvontaviranomaiseksi siinä kunnassa, jossa ajoneuvo tai kontti ensimmäisen kerran otetaan käyttöön. Näin käytäntö olisi yhdenmukainen elintarvikevalvonta-asetuksessa säädetyn liikkuvia laitteita koskevan käytännön kanssa. Kuitenkin, jos uuden kuljetukseen tai säilytykseen käytettävän elintarvikehuoneiston käyttöönottoa voidaan pitää jo hyväksytyin toiminnan olennaisena muutoksena, uuden huoneiston hyväksyisi valvontaviranomainen siinä kunnassa, jossa toimintaa koskeva alkuperäinen hyväksyminen annettiin.

Toisessa erityistapauksessa, elintarvikkeiden maahantuonti ja maastavienti, säännös muutettaisiin koskemaan laajemmin virtuaalihuoneistoja yleensäkin eli elintarvikehuo-

neistoja, joissa elintarvikkeita myydään tai muuten käsitellään ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa. Käytännössä on osoittautunut, että virtuaalihuoneistossakin toiminta tapahtuu usein muualta kuin toimijan kodista käsin. Näin ollen virtuaalihuoneistonkin hyväksyisi pääsäännön mukaisesti huoneiston sijaintikunnan valvontaviranomainen. Laissa olisi kuitenkin huomiotava erilaiset käytännöt virtuaalitoiminnassa, minkä vuoksi 15 §:n 1 momenttiin lisättäisiin tarkennus, jonka mukaan epäselvässä tapauksessa tai muusta erityisestä syystä virtuaalihuoneiston hyväksyjänä voisi olla toimijan kotikunnan valvontaviranomainen. Erityinen syy olisi esimerkiksi se, että toimija harjoittaa toimintaa usean kunnan alueella.

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikelain 27 §:n 2 momentin mukaan osaamistodistus vaaditaan henkilöltä, joka hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa käsittelee pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Vaatimukselle annettaisiin eräitä helpotuksia, joista aiemmin on säädetty hygieniosaamisasetuksessa. Henkilöllä, joka käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita yhdessä tai useamassa elintarvikehuoneistossa yhteensä alle kolme kuukautta, ei tarvitsisi olla osaamistodistusta. Kyseinen säännös on helpottanut etenkin nuorten työllistymistä elintarvikealalla, kun hygieniosaamista ei ole vaadittu osoitettavaksi välittömästi työhöntulon yhteydessä, kuten esimerkiksi ensimmäisellä kesätyöpäivällä. Osaamistodistusta ei myöskään edellytetä seuraavilta, erikseen mainituilta henkilöryhmiltä: kassalla tai valmiiden annosten tarjoilijoina toimivat sekä vangit, asevelvolliset, sosiaalihuollon asiakkaat, kehitysvammaiset ja vammaiset. Vangeilta ja asevelvollisilta on osoittautunut mahdolliseksi vaatia hygieniosaamisen osoittamista, sillä he suorittavat usein keittiöpalvelusta siihen käskettyinä. Näiden, ja myös muiden mainittujen työntekijöiden kohdalla olisi elintarvikehuoneiston vastaavan esimiehen huomiotava osaamistodistusta vailla olevien erityinen ohjaustarve, jotta keittiöhygieniä ja sitä kautta elintarvikkeiden turvallisuus voidaan taata.

Vaatus osaamistodistuksesta koskee yhtä lailla elintarvikehuoneistossa työskentelevää huoneiston haltijaa ja omistajaa. Koska kyseessä ovat henkilöiden oikeudet, olisi edellä esitetyistä helpotuksista säädettävä uuden perustuslain edellyttämällä tavalla lain tasolla.

Elintarvikealan toimijalla on vastuu työntekijöidensä hygieniosaamisesta. Koulutustarpeiden arvioimiseksi ja osaamistodistusten asianmukaisuuden varmistamiseksi toimijan tulisi pitää kirjaa henkilökunnan osaamisesta. Kirjanpito helpottaisi hygieniosaamisvaatimusten viranomaisvalvontaa. Edellä mainitut esitykset mahdollistaisivat entisen hygieniosaamisasetuksen mukaisten käytäntöjen jatkumisen.

Elintarvikelain 27 §:n 2 momentin säännöstä elintarvikehygieenisestä osaamisesta muutettaisiin niin, että osaamista osoittava todistus olisi Eviran hyväksymän mallin mukainen. Säännös osaamistodistuksen myöntämisestä siirrettäisiin uuteen 27 a §:ään ja muutettaisiin niin, että todistuksen myöntäisi Eviran hyväksymä osaamistestaaja. Käytännössä on olemassa vain yksi hyväksytty todistusmalli. Osaamistestaajat tilaavat todistukset Eviralta. Yksittäistapauksissa ja samoin edellytyksin kuin osaamistestaaja Evira voisi antaa uuden todistuksen jo myönnetyn tilalle esimerkiksi tilanteissa, joissa osaamistestaaja ei ole tavoitettavissa. Käytännössä näin voi tapahtua, jos osaamistestaajalta on peruutettu osaamistestaajan oikeus tai jos testaaja on lopettanut toimintansa ja jos testilomakkeet ovat Eviran hallussa tai muuten voidaan varmistua henkilön oikeudesta uuteen todistukseen.

Eviralle säädettäisiin oikeus peruuttaa osaamistodistus, jonka osaamistestaaja on myöntänyt virheellisin perustein. Näin pyritäisiin estämään tilanne, jossa pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevä henkilö, jolta puuttuisi tehtävän onnistuneen hoitamisen kannalta riittävä osaaminen. Käytännössä osaamistodistuksen peruuttaminen koskisi tapauksia, joissa voidaan selkeästi ja yksilöidysti osoittaa, ettei henkilö ole saanut todistusta säädetyllä tavalla.

Eviran tekemä päätös osaamistodistuksen peruuttamisesta on valituskelpoinen päätös, joka normaalisti tulisi voimaan vasta päätöksen saatua lainvoiman. Sen estämiseksi, että

työntekijä voisi virheellisen todistuksen turvin vaarantaa elintarviketurvallisuutta, olisi lain 78 §:ään lisättävä säännös siitä, että osaamistodistuksen peruuttamista koskeva Eviran päätös tulisi voimaan heti muutoksenhausta huolimatta.

Osaamistestaajan hyväksymisen kriteereistä säädetään elintarvikelain 28 §:ssä. Sen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut työkoekemuksensa perusteella hyväksytyt osaamistestaajat ovat Eviran valvonnassa osoittautuneet muita osaamistestaajia kykenemättömämiksi järjestämään luotettavia testitilaisuuksia. Tämän vuoksi lainkohtaan lisättäisiin täsmennys siitä, mitä seikkoja testaajaksi hakenevan henkilön selvitys kyvyistään koskisi. Henkilöllä olisi oltava kokemusta esimiestasoisten omavalvonnan vastuuhenkilön tehtävien hoitamisesta ja myös koulutus- tai koetilaisuuksien järjestämisestä. Näin voitaisiin varmistaa, että testaajiksi hyväksytään vastuuntuntoisia henkilöitä, jotka ymmärtävät toimivansa virkavastuulla. Valvonnan helpottamiseksi säädettäisiin testaajalle velvollisuus säilyttää osaamistodistuksen myöntämiseen liittyviä asiakirjoja kolme vuotta. Vastaavasti varmistettaisiin Eviralle oikeus pyytää valvontaa varten tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat testaajalta.

Hyväksyessään osaamistestaajia Eviran olisi otettava huomioon testaajien tasapuolinen saatavuus maassamme sekä Eviran omat resurssit testaajien valvonnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uusien testaajien hyväksyminen voitaisiin Eviran toimesta keskeyttää sillä edellytyksellä, että minkään alueen tai yrityksen hygieniosaamistestaaminen ei siitä kohtuuttomasti kärsi testaajapulan vuoksi. Milloin näin uhkaa käydä, olisi Eviran ryhdyttävä toimenpiteisiin testaajien saatavuuden varmistamiseksi.

Lain 28 §:ssä säädetään Eviralle oikeus antaa määräyksiä osaamistestin perusteista, laatimisesta ja arvioinnista. Määräysten perusteeksi lakiin lisättäisiin säännös testin tavoitteesta ja laatimisperiaatteesta. Samalla selvennettäisiin, että testikysymykset laatii Evira.

Elintarvikelaissa ei enää annettaisi ministeriölle hygieniosaamista taikka osaamistodistuksia, -testaajia tai -testejä koskevia asetustenantovaltuuksia. Eviralle säädettäisiin oi-

keus antaa määräyksiä koulutuksesta ja tutkinnoista, joiden katsotaan vastaavan osaamistodistuksen suorittamista, sekä testien järjestämisestä. Määräykset testien järjestämisestä koskisivat esimerkiksi testeistä tiedottamista, testin yksilöllisen suorittamisen varmistamista, mahdollisuutta suorittaa testi suullisesti sekä koetilaisuuksien tiloja, välineitä ja valvontahenkilöstöä.

Lakitekstin selventämiseksi hygieniosaamista ja sen osoittamista koskevat säännökset esitettäisiin neljässä pykälässä aikaiseman kahden sijasta.

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Zoonosidirektiivin 6 artikla edellyttää jäsenmaiden varmistavan, että viranomainen saa tietoa zoonosien ja ruokamyrkytysten aiheuttajien tutkimuksista ja eristetyistä mikrobikannoista. Lainmuutoksen tarkoitus olisi varmistaa, että kansallinen vertailulaboratorio voi direktiivin asettaman tavoitteen mukaisesti antaa näistä kannoista ja niiden jatkotutkimuksista yksityiskohtaisia tietoja viranomaiselle.

Esityksen mukaan kansallinen vertailulaboratorio ilmoittaisi sille toimitetuista näytteistä ja mikrobikannoista ja niiden jatkotutkimuksista Eviralle ja Kansanterveyslaitokselle, jotka vastaavat yhteistyössä valtakunnallisesta zoonosien ja ruokamyrkytyssepidemioiden seurannasta. Tiedonvaihdon lisääntyminen edistäisi zoonosien ja ruokamyrkytysten seurantaa ja torjuntaa. Viime aikoina ovat yleistyneet maantieteellisesti laajat epidemiat, joissa esiintyy sairaustapauksia useilla paikkakunnilla, mutta paikkakuntakohtaiset tapaukset voivat olla alhaisia. Tällaisia epidemioita ei pystytä selvittämään perinteisin menetelmin, vaan edellytyksenä on mikrobikantojen säännöllinen tyytystoiminta sekä ihmisistä ja elintarvikkeista eristettyjen kantojen vertailu.

Ensisaapumistoimintaa koskevan päätöksen tiedoksianto

Tiedoksiannon helpottamiseksi ja epäselvyyksien välttämiseksi 42 §:ään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan kunnan val-

vontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskevan päätöksen tiedoksianto tapahtuisi hallintolain 59 §:n mukaisesti tavallisena tiedoksiantona. Päätöksen katsottaisiin tulleen asianosaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä. Tiedoksiantotapa olisi tällöin yhdenmukainen lain 43 a §:ään ehdotetun menettelyn ja myös kuntalain 95 §:ssä omaksutun menettelyn kanssa, eli sama tiedoksiantotapa vallitsisi kunnan valvontaviranomaisen eri päätöksissä. Ehdotus merkitsisi paluuta ensisaapumisvalvonnassa aikaisemmin vallinneeseen käytäntöön, eikä merkitsisi muu-
tosta asianosaisen oikeusturvaan.

Lihantarkastuspäätös ja sen tiedoksi antaminen

Elintarvikelakiin ehdotetaan otettavaksi uusi 43 a §, jonka mukaan lihantarkastuspäätös olisi annettava kirjallisena. Pykälän 3 momentissa valvontaviranomainen velvoitettaisiin huolehtimaan siitä, että jokainen lihantarkastuspäätös toimitetaan asianosaiselle.

Päätöksen tulisi sisältää tieto päätöksen tehneestä viranomaisesta, päätöksen tekemisen ajankohdasta ja asianosaisista, eläin- tai eräkohtaisesti riittävät yksilöintitiedot, päätöksen kohteena olevan lihan määrä (esimerkiksi kiloina tai kappaleina), hylkäyksen tai ehdollisen hyväksynnän syy sekä sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Asianosaisasemassa lihantarkastusasiassa on ensisijaisesti se, jonka hallussa eläin on tarkastushetkellä. Lähtökohtaisesti lihan haltija on tällöin teurastamo, ellei muuta osoiteta. Elintarvikelain 75 § määrittelee asianosaiseksi lihan omistajan, haltijan tai tuottajan. Tätä säännöstä muutettaisiin niin, että se antaa mahdollisuuden määritellä asianosainen tapauskohtaisesti.

Hylkäyksen syyn osalta päätöksessä olisi mainittava se tosiasiasyy, johon päätös perustuu. Päätöksessä olisi yksilöitävä se sairaus tai muu vika, johon hylkäys perustuu niin, että hylkäykselle on löydettävissä säädösperusta. Päätöksessä olisi myös viitattava niihin säädöksiin, joiden perusteella hylkäyspäätökset tehdään. Yksityiskohtaista pykäläkohtais-

ta oikeusohjetta ei päätökseen tarvitsisi liittää. Tältä osin ehdotuksessa poikettaisiin hallintolain 45 §:n 1 momentin vaatimuksista. Epäselvässä tilanteessa asianosainen voisi pyytää lisätietoja päätöksessä mainitulta henkilöltä.

Käytännössä päätöksen antaminen voitaisiin toteuttaa teurastamon tietojärjestelmästä otetulla tulosteella tai otteella, josta yllämainitut tiedot ovat selvästi luettavissa. Tulosteen oheen liitettäisiin oikeusohje, josta hylkäyksen perustana olevat säädökset ilmenevät. Mukaan liitettäisiin myös oikaisuvaatimusohje. Päätöksen tiedoksianto tapahtuisi asianosaisille kirjeitse. Vaihtoehtoisesti ja mahdollisuuksien mukaan voitaisiin noudattaa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) mukaista tiedoksiantotapaa tai antaa päätös tiedoksi sähköpostin välityksellä. Valvontaviranomainen ja teurastamo sopisivat tiedonantovasta tapauskohtaisesti tarkemmin.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa hallinnon palvelukykyä ja -tasoa siten, että viranomaisvoimavaroja kohdennetaan ja keskitetään asianosaisen kannalta olennaisiin kohtiin, vaarantamatta kuitenkaan asianosaisen oikeusturvaa. Ehdotusta voidaan lihantarkastuspäätösprosessin erityispiirteet huomioon ottaen pitää perusteltuna.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaatus ilmoittaa liikkuvasta elintarvikehuoneistosta kaikkien niiden paikkakuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella liikkuva elintarvikehuoneisto toimii, aiheuttaisi elintarvikealan toimijalle jonkin verran lisää toimistokuluja.

Elintarvikelaki tuli sovellettavaksi niin saannotuihin virtuaalihuoneistoihin jo lain voimaantullessa. Kun nyt ainoastaan selvennettäisiin, mitä virtuaalihuoneistolla tarkoitetaan ja mille elintarvikevalvontaviranomaiselle hyväksymishakemus jätetään, ei 15 §:ään tehtävillä muutoksilla olisi taloudellisia vaikutuksia.

Eviralla olisi oikeus perua henkilölle jo myönnetty osaamistodistus, jos se on myön-

netty virheellisin perustein. Jos henkilö kuitenkin tarvitsee uuden todistuksen, uuteen osaamistestiin osallistumisesta aiheutuisi hänelle kulu, joka riippuu osaamistestaajan perimästä hinnasta. Käytännössä osaamistestien hinnat ovat noin 15—80 euroa riippuen siitä, järjestääkö osaamistestaaja koulutusta ennen testiä vai ei. Mikäli osaamistestaaja on saman yrityksen palveluksessa kuin testattava, mikä on tavallista suuremmissa elintarvikealan yrityksissä, tulee uuden todistuksen hinnaksi vain noin viiden euron painatuskustannus. Merkittävästä taloudellisesta vaikutuksesta ei siis olisi kyse. Jos voidaan osoittaa, että testattava on syytön tilanteeseen ja toiminut hyvässä uskossa, elintarvikealan toimija voisi vastata kustannuksista, jotka testattavalle aiheutuvat uuden todistuksen hankkimisesta, ellei vahingosta vastuullista tavoiteta.

Muut hygieniosaamista koskevat muutokset perustuisivat vanhaan hygieniosaamisasetukseen eikä niillä täten olisi uusia taloudellisia vaikutuksia.

Vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuudella ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia. Ilmoitusvelvollisuus tehostaisi ruokamyrkytysten torjuntatyötä, mikä osaltaan edistäisi ehkäisevää kansanterveystyötä ja vähentäisi väestön sairastumisesta aiheutuvia kuluja.

Koska lihantarkastuspäätösten tekeminen edellyttää eläinlääkärin ammattipätevyyttä, edellyttäisi hallintolain kaikki vaatimukset täyttävän kirjallisen päätöksen laatiminen kaikista lihantarkastuspäätöksistä vastaavasti tarkastuseläinlääkäreiden määrän huomattavaa lisäämistä. Ehdotetun 43 a §:n lisääminen elintarvikelakiin merkitsisi sitä, että teurastamoissa, pienteurastamoissa ja poroteurastamoissa valvontaa suorittavien eläinlääkäreiden määrä voitaisiin säilyttää entisellään. Tällöin myös lihantarkastuksesta aiheutuvat kustannukset pysyisivät nykyisellä tasolla.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Liikkuvan elintarvikehuoneiston määrittäminen selkeyttäisi ja yhtenäistäisi valvontaviranomaisten toimintaa. Elintarvikealan toimijalle säädettävä velvollisuus ilmoittaa kaikkien niiden kuntien valvontaviran-

omaisille, joiden toimialueella myyntiä harjoitetaan, tehostaisi liikkuvien huoneistojen valvontaa.

Elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevien asetuksenantovaltuuksien siirtyminen valtioneuvostolta maa- ja metsätalousministeriölle mahdollistaisi elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevien hygieniavaatimusten esittämisen samassa asetuksessa kuin elintarvikkeiden vähittäismyyntiä koskevien vaatimusten yleensäkin. Vaatimusten löytyminen samasta säädöksestä helpottaisi valvontaviranomaisten työtä ja edistäisi tulkintojen yhdenmukaistamista valvontaviranomaisten välillä.

Uusi säännös siitä, mille valvontaviranomaiselle virtuaalihuoneistosta on tehtävä hyväksymishakemus, myös selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi valvontaviranomaisten toimintaa.

Eviralle esitettävä mahdollisuus perua väärin perustein myönnetty osaamistodistus lisäisi viranomaisen valtuuksia sen toivomalla ja tarpeelliseksi näkemällä tavalla. Osaamistestaajan pätevyysvaatimusten täsmentäminen helpottaisi testaajahakemusten käsittelyä. Vaatimus testausasiakirjojen säilyttämisestä ja esittämisestä helpottaisi mahdollisten väärinkäytösten selvitystyötä.

Vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus tehostaisi zoonoosien ja ruokamyrkytysepidemioiden torjunnasta vastaavien terveys- ja elintarvikeviranomaisten välistä yhteistyötä, mutta ei muuttaisi eri viranomaisten nykyisiä tehtäviä.

Ensisaapumistoimintaa koskevien päätösten tiedoksiantaminen tavallisena tiedoksiantona selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi kunnan valvontaviranomaisen toimintaa ja säästäisi valvontaviranomaisen resursseja voimassa olevan lain mukaiseen oikeustilaan verrattuna. Ehdotus merkitsisi paluuta aiempaan käytäntöön.

Ehdotettu 43 a § lisäisi tarkastuseläinlääkärin velvollisuuksia vuoden 2006 maaliskuun alkua edeltäneestä tilanteesta. Vanhan järjestelmän mukaisen ilmoituksen sijaan asianosaiselle tulisi lähettää suppea päätös oikeasuhteiseen. Ehdotetussa pykälässä tulisi esiin valvontaviranomaisen velvollisuus huolehtia siitä, että lihantarkastuspäätös toimitetaan asianosaisille, mitä on asianosaisen oi-

keusturvanäkökohtien kannalta pidettävä tärkeänä.

3.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi ympäristövaikutuksia.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Liikkuvista huoneistoista ja virtuaalihuoneistoista kuluttajalle myytävien elintarvikkeiden turvallisuus varmistuisi, kun valvontaviranomainen hyvissä ajoin saisi tiedot näissä huoneistoissa harjoitettavasta toiminnasta. Myös elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytykset paranisivat, kun he saisivat valvontaviranomaiselta toimintaansa koskevat hygieniamääräykset ajoissa ennen myynnin aloittamista.

Ulkomyyntiä koskevien elintarvikehygienisten vaatimusten esittäminen samassa säädöksessä elintarvikehuoneistoja laajemmin koskevien vaatimusten kanssa selventäisi ulkomyyntille asetettuja vaatimuksia ja auttaisi elintarvikealan toimijoita paremmin ymmärtämään ulkomyyntin erityisvaatimuksia. Pe-rehtymistä helpottaisi se, että ulkomyyntiä koskevat elintarvikemääräykset löytyisivät yhdestä säädöksestä. Lainsäädännön selven-täminen selkeyttäisi tulkintaa valvontaviranomaisten välillä, millä on erityistä merkitystä sektorilla, jossa toimijat liikkuvat useiden valvontaviranomaisten toimialueilla.

Henkilön oikeuksia koskevien hygieniosaamisvaatimusten nostaminen lakitasolle parantaisi yksilön oikeusturvaa. Eviralle säädetty mahdollisuus peruuttaa väärin perustein myönnetty todistus vaikuttaisi elintarviketurvallisuutta edistävästi. Testaajan kokemusta koskevan vaatimuksen tarkentaminen kohot-taisi testaajien tasoa. Kun yksityiskohtainen sääntely hygieniosaamisen osoittamiseen liittyvissä kysymyksissä poistuisi säädösta-solta siirtyen Eviran määräysvaltaan, saataisiin joustoa lainsäädännön tulkitsemiseen. Käytännönläheisyyttä toisi Eviralle annettava mahdollisuus erityistapauksissa toimia osaa-mistodistuksen myöntäjänä.

Ilmoitusvelvollisuuden säätäminen vertai-lulaboratoriolle edistäisi zoonosien ja ruo-kamyrkytysten seurantaa ja torjuntaa ja sitä kautta väestön terveyttä. Mitä aikaisemmin viranomaiset selvittävät epidemian, sitä pie-nemmiksi jäävät yleensä myös elintarvi-kealan toimijalle aiheutuvat tappiot mahdol-lisesta takaisinvedosta ja maineen menetyk-sestä.

Lihantarkastuspäätöksen sisällöstä ja tie-doksi antamisesta säädettäisiin käytännölä-heisesti ja kustannustehokkaasti vaarantamat-ta asianosaisten oikeusturvaa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä kauppa- ja teolli-suusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministe-riöstä sekä Evirasta saatujen aloitteiden poh-jalta.

Esityksestä on 21.12.2007 pyydetty lausun-to seuraavilta tahoilta: Kauppa- ja teolli-suusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö ja ope-tusministeriö, maa- ja metsätalousministeriön osastot ja yksiköt, Evira, Kansanterveyslai-tos, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuoteval-vontakeskus, Säteilyturvakeskus, Tullilabora-torio, Kuluttajavirasto, lääninhallitukset, Suomen Kuntaliitto, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Joensuun Kaupungin Ym-päristövirasto, Savo-Karjalan Ympäristötut-kimus Oy, Suomen kuluttajaliitto ry, Kulutta-jat-Konsumenterna r.y., Maa- ja metsätalous-tuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Ruoka-Suomi teemaryhmä, Elintarvike-teollisuusliitto ry, Suomen Kalakauppiasliit-to-Finlands Fiskhandlarförbund ry, Tori- ja Markkinakaupan Keskusjärjestö, Luontais-tuotealan tukkukauppioiden liitto ry, Päivit-täistavarakauppa ry, Suomen Terveystuote-kauppioiden Liitto ry, Matkailu- ja Ravinto-lapalvelut MARA ry, Oy Cool West Ltd., Helsingin yliopisto, Suomen Eläinlääkäriliit-to ry., Suomen Tarkastuseläinlääkäriyhdistys ry, Luonnontieteiden Akateemisten Liitto-Akademiska naturvetarförbundet LAL, Kun-nallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdis-tys ry, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry,

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry. Esitys on annettu keskeisten sidosryhmien nähtäväksi uudemman kerran 11.3.2008 ja 24.6.2008.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu esitys uudeksi hygieniaosaamisasetukseksi

on rauennut. Sen valmistelun yhteydessä käytiin syksyllä 2006 lausuntokierros, jossa osittain käsiteltiin nyt esitettyjen 27—28 §:n sisältöä. Maa- ja metsätalousministeriö kuuli vielä sidosryhmiä hygieniaosaamista koskevista vaatimuksista 9.5.2008 järjestetyssä tapaamisessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Euroopan yhteisön lainsäädäntö.* Elintarvikelain 3 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 ja 15 kohta, joissa mainittaisiin väiteasetus ja täydentämisasetus niiden asetusten joukossa, joiden valvontaan sovelletaan elintarvikelakia.

6 §. *Määritelmät.* Elintarvikelain 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 18 a kohta, jossa määritellään liikkuva elintarvikehuoneisto. Määritelmän mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston käsite pitäisi sisällään sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen mukaiset siirrettävät tai väliaikaiset tilat että elintarvikevalvonta-asetuksen mukaiset liikkuvat ajoneuvot ja laitteet.

8 §. *Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset.* Elintarvikkeiden ravitsemukselliselta täydentämiseltä ei voida enää edellyttää ennakkohyväksyntää. Elintarvikelain 3 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettu täydentämisasetus antaa kuitenkin mahdollisuuden eräisiin kansallisiin järjestelyihin. Asetuksen 15 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus edellyttää elintarvikealan toimijoilta ilmoitusta toimivaltaiselle viranomaiselle tuotteen saattamisesta kyseisen jäsenvaltion markkinoille. Lisäksi asetusta annetaan jäsenvaltioille mahdollisuuden soveltaa kansallisia säännöksiä elintarvikkeiden pakolliseen täydentämiseen sekä elintarvikkeisiin lisättävien vitamiinien ja kivennäisaineiden enimmäis- ja vähimmäismääriin edellyttäen, että vastaavista asioista ei ole annettu yhteisötason säännöksiä. Elintarvikelain 8 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, olisi tehtävä siitä ilmoitus Eviralle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

9 §. *Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset.* Pykälään ehdo-

tetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka nojalla tarkempia säännöksiä imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Säännökset koskisivat tiedotusaineiston sisältöä ja jakelua. Koska aineiston sisältö kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisen ennakkohyväksymisen piiriin, jakelun valvonnassa kiinnitetäisiin sisällön osalta huomiota vain siihen, että ennakkohyväksyntä on asianmukaisella tavalla ennen aineiston jakelun aloittamista hankittu.

10 §. *Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa koskevat yleiset vaatimukset.* Voimassa olevassa laissa viitataan virheellisesti eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 5 artiklaan. 1 momenttia ehdotetaan korjattavaksi siten, että siinä viitattaisiin asetuksen 3 artiklaan.

Voimassa olevan 3 momentin säännöksen mukaan tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden myynnistä tai luovutuksesta ulkotiloissa ja suurissa yleisötilaisuuksissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseinen asetuksenantovaltuus siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriölle. Sosiaali- ja terveysministeriön ulkomyyntiasetuksen elintarvikkeiden ulkomyyntiä koskevat säännökset siirrettäisiin soveltuvin osin osaksi elintarvikehuoneistoasetusta, josta poistettaisiin soveltamisalan rajaus 1 §:n 2 momentista. Sosiaali- ja terveysministeriö säätäisi jatkossakin terveydensuojelulain 25 §:n nojalla suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä sekä jätehuollosta.

14 §. *Hakemusmenettely elintarvikehuoneiston hyväksymiseksi.* Vaatimus ilmoittaa huoneiston toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta siirrettäisiin 2 momentista seuraavaan 14 a §:ään, samoin kuin ilmoituksia koskeva asetuksenantovaltuutus 4 momentissa, ja 4 momentti muutettaisiin koskemaan vain hyväksymishakemuksen sisältöä. Muutoksista johtuen 4 momentti siirtyisi pykälän 3 momentiksi.

14 a §. *Elintarvikehuoneiston toiminnasta ilmoittaminen.* Uuteen pykälään ehdotetaan lisättäväksi liikkuvia elintarvikehuoneistoja koskeva vaatimus. Elintarvikealan toimijan olisi ilmoitettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä liikkuvasta huoneistosta kaikkien niiden paikkakuntien valvontaviranomaisille, joiden toimialueella toimintaa harjoitetaan. Ilmoitus olisi tehtävä hyvissä ajoin niin, että valvontaviranomainen saa tiedon ennen toiminnan aloittamista. Tarkoitus olisi, että valvontaviranomainen ehtisi tarkastaa ilmoituksen, ottaa tarvittaessa yhteyttä toimijaan antaakseen hygieniaohjeita ja varautua toiminnan tarkastamiseen paikan päällä. Vaatimus koskisi 13 §:n sekä 1 että 2 momenteissa tarkoitettuja liikkuvia elintarvikehuoneistoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja toimittamisesta valvontaviranomaiselle. Esimerkiksi liikkuvasta huoneistosta tehtävään ilmoitukseen sisältyisi myyntiartikkeleiden lisäksi tietoja liikkuvassa huoneistossa mahdollisesti tapahtuvasta muusta elintarvikkeiden käsittelystä, elintarvikkeiden säilytyksestä ja puhtaanapitoon käytettävän veden hankinnasta. Toimijan olisi huolehdittava, että huoneistoa ja toimintaa koskevat tiedot ovat valvontaviranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen myynnin aloittamista. Arkipäivällä tarkoitetaan arkipäiviä maanantaista perjantaihin. Tiedon sunnuntaina tapahtuvasta myynnistä olisi oltava valvontaviranomaisella viimeistään tiistai-aamuna. Kuitenkin silloin, kun liikkuvassa elintarvikehuoneistossa harjoitetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden ennen vähittäismyyntiä tapahtuvaa valmistusta tai muuta käsittelyä, kuten liikkuvassa teurastamossa, olisi tietojen oltava valvontaviranomaisella jo kaksi viikkoa ennen toiminnan aloittamista paikkakunnalla. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden mainittu käsittely edellyttää muun muassa eläintauteihin ja eläinten hyvinvointiin liittyvien näkökohtien ja ympäristöhaittojen huomioimista. Pidempi aika olisi siksi varattava elintarvike-, eläintauti-, ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisten välisen yhteistyön mahdollistamiseksi.

15 §. *Elintarvikehuoneiston hyväksyvä viranomaisen ja hyväksymispäätös.* Pykälän 1 momentissa eritellään viranomaiset, jotka hyväksyvät elintarvikehuoneiston. Pykälään lisättäisiin huoneistot, joissa harjoitetaan niin sanottua virtuaalitoimintaa eli välitetään, myydään tai muuten käsitellään elintarvikkeita ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa. Tällaiset huoneistot hyväksyttäisiin saman periaatteen mukaan kuin tavalliset elintarvikehuoneistot, eli huoneiston hyväksyisi huoneiston sijaintikunnan valvontaviranomainen. Erityisestä syystä, esimerkiksi silloin, kun huoneiston sijainnista on epäselvyyttä, voisi hyväksymisen kuitenkin antaa toimijan kotikunnan valvontaviranomainen.

Säännöstä sellaisen elintarvikehuoneiston hyväksymisestä, jossa pelkästään kuljetetaan tai säilytetään elintarvikkeita kuljetusajoneuvossa tai kontissa, muutettaisiin niin, että hyväksyjä olisi valvontaviranomainen siinä kunnassa, jossa ajoneuvo tai kontti ensimmäisen kerran otetaan käyttöön. Jos uuden kuljetukseen tai säilytykseen käytettävän elintarvikehuoneiston käyttöönottoa on pidettävä jo hyväksytytyn toiminnan olennaisena muutoksena, elintarvikehuoneiston hyväksyisi valvontaviranomainen siinä kunnassa, jossa aiempi hyväksyminen annettiin.

27 §. *Elintarvikehygieeninen osaaminen.* Elintarvikelain 27 §:n 2 momentissa säädettäisiin edelleen vaatimuksesta elintarvikehygieenisen osaamisen osoittamisesta. Uutena tarkennuksena säädettäisiin, että itse osaamistodistuksen olisi oltava Eviran hyväksymän mallin mukainen. Lisäksi säädettäisiin, että vaatimus osaamistodistuksen hankkimisesta tulisi ajankohtaiseksi vasta, kun työntekijä on ollut yhteensä kolme kuukautta työssä, jossa hän käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä henkilöryhmistä, joilta osaamistodistusta ei edellytetä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin elintarvikealan toimijalle velvoite pitää kirjaa työntekijöidensä hygieniaosaamisesta. Kirjanpidon olisi oltava valvontaviranomaisen tarkistettavissa osana omavalvontakirjanpitoa.

27 a §. Osaamistodistus. Osaamistodistuksen myöntäjä olisi Eviran hyväksymä osaamistestaaja. Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin osaamistodistuksen myöntämisperusteet 27 §:n 2 momentista. Tarvittaessa osaamistestaaja voisi antaa jo myönnetyn todistuksen tilalle uuden esimerkiksi silloin, kun todistus on kadonnut tai testatun nimi on muuttunut. Edellytyksenä on tällöin, että osaamistestaaja pystyy varmistamaan, että kyseinen henkilö on todella suorittanut hyväksytysti osaamistestin tai on oikeutettu osaamistodistukseen tutkinnon tai koulutuksen kautta. Jos henkilö ei voi esittää todistusta testin suorittamisesta, osaamistestaaja voi antaa uuden osaamistodistuksen sillä edellytyksellä, että hänellä on arkistoituna alkuperäinen testilomake, josta käy ilmi, että henkilö on suoriutunut testistä taikka dokumentit asianmukaisesta koulutuksesta tai tutkinnosta. Jos oikeutta osaamistodistukseen ei pystytä varmistamaan, henkilön on osoitettava osaamisensa suorittamalla uusi testi tai esittämällä todistukseen oikeuttavat asiakirjat koulutuksesta tai tutkinnosta. Tarvittaessa Evira voisi, samoin edellytyksin kuin osaamistestaaja, antaa uuden todistuksen jo myönnetyn tilalle. Käytännössä näin voi tapahtua, jos osaamistestaajalta on peruutettu osaamistestaajan oikeus tai jos testaaja on kuollut, muuttanut pois tai muutoin lopettanut toimintansa.

Säännös tarkempien määräysten antamisesta siirrettäisiin 27 §:stä 27 a §:n 2 momentiksi. Jatkossa Evira antaisi tarkempia määräyksiä siitä, millainen koulutus tai tutkinto vastaisi osaamistestin suorittamista.

Täysin uutena asiana säädettäisiin 3 momentissa Eviralle oikeus peruuttaa osaamistodistus, jonka osaamistestaaja on myöntänyt virheellisin perustein. Virheen tulisi olla oleellinen, esimerkiksi todistuksen myöntäminen ilman testiä.

28 §. Osaamistestaaja. Pykälässä säädetään osaamistestaajaksi hakevan henkilön hyväksymisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan testaajaksi hyväksyttäisiin henkilö, joka on suorittanut osaamistestin ja antanut selvityksen kyvystään hoitaa testaaajan tehtäviä. Annettava selvitys koskisi henkilön kokemusta elintarvikehuoneistossa omavalvonnan vastuuhenkilön tehtävien hoitamisesta sekä koulutus- tai koetilaisuuksien

järjestämisestä. Evira arvioisi kokemuksen riittävyyden. Pykälään lisättäisiin vaatimus, että Eviran on hyväksyttävä testaajia sellainen määrä, joka mahdollistaa testaajien tasapuolisen saatavuuden sekä testaajien riittävän valvonnan Eviran toimesta.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin Eviralle oikeus vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja esimerkiksi testeihin osallistuneista henkilöistä, testiolosuhteista, testien järjestämisestä aiheutuneista kuluista tai varsinaisista testisuorituksista muun muassa tarkistusarvostelua varten. Vastaavasti testaajalle asetettaisiin velvollisuus säilyttää kaikkia osaamistodistuksen myöntämiseen liittyviä asiakirjoja vähintään kolme vuotta. Tällainen velvoite on osoittautunut tarpeelliseksi Eviran selvittäessä osaamistestaukseen liittyviä väärinkäytösepäilyjä. Ilman arkistointivaihtoehtoa ei ole ollut mahdollista vaatia nähtävääsi mahdollisesti lainvastaisten osaamistodistuksen taustalla olevia testisuorituksia, jolloin väärinkäytösten todistaminen on ollut vaivalloista.

28 a §. Osaamistesti. Pykälän 1 momentissa annettaisiin uusi perussäännös osaamistestistä. Evira laatisi osaamistestin yksittäiset kysymykset. Testikokonaisuus olisi laadittava niin, että sen avulla voidaan luotettavasti arvioida testattavan elintarvikehygieenistä osaamista. Lisäksi momenttiin siirrettäisiin 28 §:n 2 momentin valtuutus, jonka mukaan Evira antaa tarkempia määräyksiä testin perusteista, laatimisesta ja arvioinnista. Evira valtuutettaisiin antamaan määräyksiä myös osaamistestien järjestämisestä. Nämä koskisivat esimerkiksi testaaajan velvollisuuksia järjestää testitilaisuuksia ja tiedottaa niistä sekä varmistua testin asianmukaisesta suorittamisesta ja valvonnasta, mahdollisuutta suorittaa testi suullisesti sekä koetilaisuuksien tiloja, välineitä ja henkilöstöä.

Säännökset kielistä, joilla testi voidaan suorittaa ja oikeudesta periä testistä maksua siirrettäisiin 28 §:n 2 ja 4 momenteista esitetyn pykälän 2 ja 3 momenteiksi.

40 a §. Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin kansallisen vertailulaboratorion velvollisuudesta ilmoittaa tietoja sille toimitetuista mikrobikannoista ja näytteistä sekä näihin koh-

distetuista jatkotutkimuksista Eviralle ja Kansanterveyslaitokselle. Kansallisina vertailulaboratorioina toimivat Eviran tutkimus- ja analytiikkaosasto, Kansanterveyslaitoksen ympäristöterveyden osasto ja Tullilaboratorio. Näin ollen mikrobien osalta Eviran tutkimus- ja analytiikkaosasto toimittaisi tiedot Eviran valvontaosastolle ja Kansanterveyslaitokselle, jotka yhteistyössä vastaavat valtakunnallisesta ruokamyrkytys-epidemioiden seurannasta. Niille ilmoitettaisiin tiedot, joita tarvitaan taudinaiheuttajien esiintymisen seurantaan elintarvikeketjussa, epidemiatilanteiden selvitykseen ja ennaltaehkäisyyn sekä taudinaiheuttajien torjuntatyön kehittämiseen.

Pykälässä säädettäisiin Eviralle laajemmat tiedonsaantioikeudet kuin Kansanterveyslaitokselle. Koska Kansanterveyslaitos ei ole elintarvikevalvontaviranomainen, ei sen toiminnan kannalta katsota olevan tarpeellista toimittaa tietoja, jotka sisältävät elintarvikealan toimijoiden tunnistetietoja. Eviralle nämä tiedot ovat tarpeen valvonnan ohjauksessa epidemiatilanne-epäilyissä.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten sisällöstä ja toimittamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Ympäristöterveydenhuollon laboratorioita koskevat terveydensuojelulain ja elintarvikelain nojalla annettavat säännökset on pyritty kokoamaan samaan valtioneuvoston asetukseen. Kantoja ja näytteitä koskevat taustatiedot olisivat vastaavat, kuin mitä elintarvike- ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista annettu valtioneuvoston asetus (1174/2006) edellyttää hyväksytyjen laboratorioiden toimittavan vertailulaboratorioon kantojen ja näytteiden mukana, lukuun ottamatta toimijoiden identifiointitietoja Kansanterveyslaitoksen osalta. Lisäksi ilmoitettaisiin vertailulaboratorioiden tekemien kantojen ja näytteiden tyyppitysten ja muiden jatkotutkimusten tulokset. Ilmoituksia annettaisiin sekä säännönmukaisina yhteenvetoraportteina että yksityiskohtaisina tapausraportteina epäiltäessä tai todettaessa ruokamyrkytys-epidemia tai muu terveysvaaratilanne.

42 §. *Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen.* Lain 42 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan kunnan valvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan

ensisaapumistoiminnasta antama päätös annettaisiin tiedoksi hallintolain 59 §:n mukaisesti tavallisena tiedoksi-antona. Tällöin päätöksen katsottaisiin tulleen asianosaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä. Nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi.

43 a §. *Lihantarkastuspäätös.* Elintarvikelakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 43 a §. Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin päätöksen muotoa ja sisältöä. Lihantarkastuksesta tulisi antaa kirjallinen päätös. Päätöksen tulisi sisältää tieto päätöksen tehneestä viranomaisesta, päätöksen tekemisen ajankohdasta ja asianosaisista, eläin- tai eräkohtaisesti riittävät yksilöintitiedot, päätöksen kohteena olevan lihan määrä, hylkäyksen syy sekä sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen tulisi liittää oikaisuvaatimusohje muutoksenhakua varten. Päätöstä ei tarvitsisi allekirjoittaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin päätöksen tiedoksiannosta. Päätös annettaisiin tiedoksi kirjeellä hallintolain mukaisesti tai sähköistä tiedonantotapaa käyttäen sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain mukaisesti. Vaihtoehtoisesti tiedoksi-antaminen voitaisiin tehdä sähköpostilla, jos asianosainen on antanut siihen suostumuksensa. Päätös katsottaisiin tällöin annetuksi tiedoksi silloin, kun asianosainen on lähettänyt viranomaiselle vastaanottokuittauksen. Vastaanottokuittauksella tarkoitetaan säännöksessä asianosaisen lähettämää varsinaista sähköpostia tai sähköpostijärjestelmän välittämää automaattista viestiä siitä, että sähköposti on avattu. Mikäli asianosainen ei nouda päätöstä tai lähetä vastaanottokuittauksia sähköpostitiedoksi-antoon seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, annetaan päätös muuta tiedoksi-antotapaa käyttäen. Jos päätösasiakirjan sähköistä tiedoksi-antoa tai sähköpostitiedoksi-antoa ei tapahdu tai se epäonnistuu teknisesti, valitus-aika laskettaisiin vasta päätöksen muusta tiedoksi-annosta. Epäonnistuneet yritykset sähköisen tiedoksi-annon toteuttamiseksi eivät siten vaarantaisi henkilön oikeusturvaa.

75 §. *Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen.* Elintarvikelain 75 §:n 1 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen Eviran tai lääninhallituksen lihantarkastuspäätöksestä voi tehdä lihan omistaja, haltija tai tuottaja. Säännöksen mukaan oikaisuvaatimuksen voisi siis tehdä myös henkilö, jonka oikeutta asia ei välttämättä koske.

Momenttia muutettaisiin niin, että oikaisuvaatimuksen voisi tehdä vain asianosainen. Muutoksella pyrittäisiin selkeyttämään oikeustilaa siltä osin, kuka on oikeutettu vaatimaan oikaisua päätökseen ja kohdentamaan oikeus vain tahoon, jonka intressiä lihantarkastusasia koskee. Asianosainen määrittäisi tapauskohtaisesti, mutta on lähtökohtaisesti se, jonka hallussa eläin tai ruho on tarkastuspäätöksen tekohetkellä.

78 §. *Täytäntöönpano.* Virheellisin perustein myönnetyn osaamistodistuksen peruuttaminen on valituskelpoinen päätös. Pakkaamattomien, helposti pilaantuvien elintarvikkeiden parissa työskentelevää väärin perustein myönnetyn todistuksen haltijaa voi pitää riskinä hygienian ja elintarviketurvallisuuden kannalta. Tällaisen henkilön ei tulisi jatkaa työskentelyä kyseisessä tehtävässä aikana ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. Päätöstä osaamistodistuksen peruuttamisesta tulisi tämän takia noudattaa heti.

Lain 78 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, ellei Evira tai valitusviranomainen toisin määrää.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

3.1 Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla

tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 56/2002 vp).

Ehdotetun lain 14 a §:ssä laajennettaisiin liikkuvia elintarvikehuoneistoja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tiedon valvottavien toimijoiden olemassaolosta ja sijainnista. Ehdotetussa pykälässä tarkoitettulla toimijoiden ilmoitusvelvollisuudella pyritään edistämään hyvälaatuisten, turvallisten elintarvikkeiden tarjontaa sekä asianmukaisten tietojen antamista elintarvikkeista niiden ostajille ja käyttäjille. Ehdotetun lain 27 §:ssä asetetaan hygieniosaamisen osoittamista koskevia vaatimuksia elintarvikehuoneistossa työskentelevälle henkilölle ja elintarvikealan toimijalle. Myös näillä pyritään edistämään elintarvikkeiden laatua ja turvallisuutta. Tällaisia syitä voidaan pitää sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla voidaan perustella elinkeinovapauden rajoittamista. Rajoitukset ovat myös välttämättömiä perustuslain 22 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön.

3.2 Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegeoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja

tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

3.3 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Ehdotetun lain 43 a §:ssä annettava lihan tarkastuspäätös vastaa muodoltaan hallintolain mukaista hallintopäätöstä. Asianosainen voi hakea päätökseen muutosta oikaisuvaatimuksella lain 75 § mukaan. Esityksessä on otettu huomioon asianosaisten oikeusturva niin hyvin kuin se on mahdollista ottaen huomioon lihantarkastuspäätösten suuren määrän. Oikeusturvan kannalta muutos on

kuitenkin parannus vanhan hygienialain mukaiseen järjestelmään, jossa asianosainen joutui erikseen pyytämään valituskelpoisen päätöksen. Ehdotus ei ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa.

3.4 Lakiehdotuksen säätämisyjärjestys

Ehdotettu laki vastaisi perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se sisältäisi perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia. Maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö voisivat antaa laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti yksilöidyistä asioista asetuksia. Edellä esitetyin perustein katsotaan, että esitykseen sisältyvä ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 13 päivänä tammikuuta 2006 annetun elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 8 §:n 2 momentti, 10 ja 14 §, 15 §:n 1 momentti, 27 ja 28 § sekä 75 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti laissa 989/2007 ja 10, 14, 27 ja 28 § osaksi viimeksi mainitussa laissa,

lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 14 ja 15 kohta, 6 §:ään uusi 18 a kohta, 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa uusi 4 momentti, lakiin uusi 14 a, 27 a, 28 a ja 40 a §, 42 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 43 a § sekä 78 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon, sikäli kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

14) elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä väiteasetus;

15) vitamiinien, kivennäisainesten ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvik-

keisiin annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, jäljempänä täydentämisasetus.

6 §

Määritelmät

Tässä pykälässä tarkoitetaan:

18 a) *liikkuvalla elintarvikehuoneistolla* yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen II luvussa III tarkoitettua siirrettävää tai väliaikaista tilaa kuten esimerkiksi liikkuvaa kioskia, myyntiautoa, telttakatosta, kojua tai muuta liikkuvaa laitetta;

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan 3 §:n 1 momen-

tin 15 kohdassa tarkoitetun täydentämisasiäsetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarvike- turvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täyden- tämisasiäsetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

9 §

Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset

Tarkempia säännöksiä Euroopan yhteisön lainsäädännön edellyttämän imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusai- neiston sisällöstä ja jakelusta annetaan sosi- aali- ja terveysministeriön asetuksella.

10 §

Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaik- kaa koskevat yleiset vaatimukset

Elintarvikehuoneisto ja alkutuotantopaikka on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja varustettava, kunnossapidettava, hoidettava sekä toiminta siellä järjestettävä siten, ettei elintarvikehuoneistossa tai alkutuotantopai- kassa tuotettavien, valmistettavien, säilytet- tävien taikka käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu ja että elintarvikkeet, elintarvikehuoneistot ja alkutuotantopaikat myös muutoin täyttävät tämän lain mukaiset vaatimukset. Elintarvikehuoneistoa ja alku- tuotantopaikkaa ei saa käyttää asumiseen tai muuhun tarkoitukseen niin, että siitä saattaa aiheutua terveysvaaraa. Elintarvikehuoneis- tossa ja alkutuotantopaikassa on oltava sen toimintaan nähden riittävät työtilat. Elintar- vikehuoneiston ja alkutuotantopaikan raken- teellisista ja toiminnallisista vaatimuksista sekä siellä käytettävän veden laadusta sääde- tään myös yleisen elintarvikehygienias- etuksen 4 artiklassa sekä eläimistä saatavi-

en elintarvikkeiden hygieniasetuksen 3 ar- tiklassa.

Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikko- jen ja elintarvikehuoneistojen rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista, alkutuotan- topaikassa käytettävän ja elintarvikehuoneis- tossa elintarvikkeiden valmistukseen ja käsit- telyyn käytettävän veden laatuvaatimuksista ja niissä elintarvikkeita käsittelevälle henki- löstölle asetettavista hygieniasista vaatimuk- sista annetaan maa- ja metsätalousministeri- ön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden myynnistä tai luovutuksesta ulkotiloissa ja suurissa yleisötilaisuuksissa annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

14 §

Hakemusmenettely elintarvikehuoneiston hy- väksymiseksi

Elintarvikealan toimijan on haettava elin- tarvikehuoneiston hyväksymistä 15 §:ssä tar- koitetulta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muut- tamista. Hakemuksen yhteydessä valvontavi- ranomaiselle on esitettävä kirjallinen oma- valvontasuunnitelma.

Hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä säädetään myös valvonta-asetuksen 31 artik- lassa, yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklassa, eläimistä saatavien elintarvikkei- den hygieniasetuksen 4 artiklassa ja elä- mistä saatavien elintarvikkeiden valvonta- asetuksen 3 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä hyväksymishake- muksen sisällöstä annetaan maa- ja metsäta- lousministeriön asetuksella.

14 a §

Elintarvikehuoneiston toiminnasta ilmoitta- minen

Hyväksytyn elintarvikehuoneiston toimin- nan keskeyttämisestä, toiminnan lopettami- sesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitet-

tava hyväksymispäätöksen tehneelle valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiottua toimenpidettä.

Toimijan on ilmoitettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä liikkuvassa, 13 §:n mukaan hyväksytyssä tai ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan hyvissä ajoin niin, että tieto on viranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen toiminnan aloittamista. Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, jossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on kuitenkin ilmoitettava niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan niin, että tieto on viranomaisella viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten sisällöstä ja antamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyvä viranomaisen ja hyväksymispäätös

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitettut valmistus- ja varastopaikat. Lääninhallitus hyväksyy poroteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut alkoholijuomamyymälät. Elintarvikehuoneiston, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkäästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa, hyväksyy sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella ajoneuvo tai kontti otetaan ensimmäisen kerran käyttöön, paitsi, jos kyse on toisessa kunnassa hyväksytyin elintarvikehuoneiston 13 §:n 1 momentissa tarkoitettusta toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Elintarvikehuoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot. Elintarvikehuoneiston, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai

muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa, voi hyväksyä toimijan kotikunnan valvontaviranomainen, jos sijaintikunta on epäselvä tai siihen on muu erityinen syy.

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikehygieenistä osaamista koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I osan A kohdan 4 alakohdassa e ja kohdan 5 alakohdassa d sekä liitteen II luvun 12 kohdassa 1.

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (*osaamistodistus*), jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

Osaamistodistusta ei kuitenkaan tarvitse olla henkilöllä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkäästään:

- 1) kassatehtävissä;
- 2) valmiiden annosten tarjoilijana;
- 3) vankeuslain (767/2005) 8 luvun 2 §:n velvoittamana vankina;
- 4) asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisessa varusmiespalveluksessa tai aseettomassa palveluksessa, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisessa asepalveluksessa taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa siviilipalveluksessa;
- 5) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) tarkoitettamana asiakkaana, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisessa työtoiminnassa taikka vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-

toimista annetun lain (380/1987) tarkoittamassa suojatyössä; tai

6) yhdyskuntapalvelusta annetun lain (1055/1996) tarkoittamana tuomittuna.

Elintarvikealan toimijan on osana omavalvontaa pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien henkilöiden elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja pyydettyä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

27 a §

Osaamistodistus

Osaamistodistuksen myöntää 28 §:n tarkoittama Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä osaamistestaaja. Osaamistodistus myönnetään henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin (*osaamistesti*) tai saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen taikka suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät. Tarvittaessa Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää osaamistodistuksen samoin perustein.

Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä osaamistestiä vastaavista koulutuksista ja tutkinnoista.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistodistuksen, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

28 §

Osaamistestaaja

Osaamistestejä voivat järjestää Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymät osaamistestaajat. Osaamistestaajia tulee hyväksyä määrä, joka mahdollistaa osaamistestaajien alueellisesti tasapuolisen saavutettavuuden sekä osaamistestaajien riittävän valvonnan. Osaamistestaajaksi voidaan hyväksyä hakemuksesta henkilö:

1) jolla on tämän lain 35 §:n 2 momentissa edellytetty korkeakoulututkinto;

2) joka on kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilai-

toksen elintarvikehygieniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen tutkinnon tai aineenhallinnan osalta; taikka

3) joka on suorittanut osaamistestin ja jolla on antamansa selvityksen perusteella riittävästi kokemusta omavalvonnan vastuuhenkilön tehtävien hoitamisesta elintarvikehuoneistossa sekä kokemusta koulutus- tai koetilaisuuksien järjestämisestä.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Osaamistestaajalla on velvollisuus säilyttää kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti toimintaansa koskevia säännöksiä eikä ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa.

Osaamistestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään ulkopuolisista asiantuntijoista.

28 a §

Osaamistesti

Osaamistesti on laadittava siten, että sen avulla voidaan luotettavasti arvioida siihen osallistuvan elintarvikehygieenistä osaamista. Testin kysymykset laatii Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä testin perusteista, laatimisesta ja järjestämisestä sekä testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista.

Osaamistesti suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Osaamistesti voidaan kuitenkin suorittaa muulla kielellä, jos testiin osallistuva ei hahlitse riittävästi suomen tai ruotsin kieltä. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa määräyksiä siitä, millä muilla kielillä osaamistesti voidaan suorittaa.

Osaamistestajaalla on oikeus periä testistä maksu, joka vastaa enintään testin järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia.

5 luku

Laboratoriot

40 a §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle ja Kansanterveyslaitokselle epidemiologista seurantaa varten tarvittavat tiedot sekä Elintarviketurvallisuusvirastolle lisäksi valvonnan ohjausta varten tarvittavat tiedot 40 §:n tarkoittamista mikrobikannoista ja näytteistä. Kansanterveyslaitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja sen toimittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

43 a §

Lihantarkastuspäätös

Lihantarkastuksesta annetaan kirjallinen päätös. Päätöksessä on oltava seuraavat tiedot:

1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;

2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;

3) riittävät eläin- tai eräkohtaiset yksilöntiedot;

4) päätöksen kohteena olevan lihan määrä;

5) hylkäyssyy tai miten asia on muutoin ratkaistu; sekä

6) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa.

Lihantarkastuspäätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna kirjeenä tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 §:ssä tarkoitettuna todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsotaan tällöin annetuksi tiedoksi silloin, kun asianosainen lähettää valvontaviranomaiselle vastaanottokuitituksen.

75 §

Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen

Lihantarkastusta koskevaan Elintarviketurvallisuusviraston tai lääninhallituksen päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Asianosainen voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen Elintarviketurvallisuusvirastolle. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.

78 §

Täytäntöönpano

Osaamistodistuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei Elintarviketurvallisuusvirasto tai valitusviranomainen toisin määrää.

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 13 päivänä tammikuuta 2006 annetun elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 8 §:n 2 momentti, 10 ja 14 §, 15 §:n 1 momentti, 27 ja 28 § sekä 75 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti laissa 989/2007 ja 10, 14, 27 ja 28 § osaksi viimeksi mainitussa laissa,

lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 14 ja 15 kohta, 6 §:ään uusi 18 a kohta, 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa uusi 4 momentti, lakiin uusi 14 a, 27 a, 28 a ja 40 a §, 42 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 43 a § sekä 78 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan yhteisön säädöksiä ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon, sikäli kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan yhteisön säädöksiä ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon, sikäli kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003; *sekä*

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005.

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

14) *elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä väiteasetus;*

15) *vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvik-*

keisiin annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, jäljempänä täydentämisasetus.

6 §

Määritelmät

Tässä pykälässä tarkoitetaan:

6 §

Määritelmät

Tässä pykälässä tarkoitetaan:

18 a) liikkuvalla elintarvikehuoneistolla yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen II luvussa III tarkoitettua siirrettävää tai väliaikaista tilaa kuten esimerkiksi liikkuvaa kioskia, myyntiautoa, telttakatosta, kojua tai muuta liikkuvaa laitetta;

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Jos lisäämisestä ei ole erikseen säädetty, mainittujen aineiden lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua ainoastaan Elintarvikeviraston myöntämällä luvalla. Lupa voidaan myöntää, jos lisäämisen tarkoituksena on korvaavien elintarvikkeiden ravitsemuksellisen vastaavuuden varmistaminen tai elintarvikkeiden ravitsemuksellinen täydentäminen. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos lisätty määrä on sellainen, että se korvaa vain valmistuksessa aiheutuneen hävikin tai tasaa valmistusaineessa luontaisesti esiintyvän vaihtelun.

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan 3 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitetun täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

9 §

Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset

9 §

Elintarvikkeesta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset

Tarkempia säännöksiä Euroopan yhteisön

lainsäädännön edellyttämän imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevan tiedotusaineiston sisällöstä ja jakelusta annetaan sosi-aali- ja terveysministeriön asetuksella.

10 §

Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa koskevat yleiset vaatimukset

Elintarvikehuoneisto ja alkutuotantopaikka on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja varustettava, kunnossapidettävä, hoidettava sekä toiminta siellä järjestettävä siten, ettei elintarvikehuoneistossa tai alkutuotantopaikassa tuotettavien, valmistettavien, säilytettävien taikka käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu ja että elintarvikkeet, elintarvikehuoneistot ja alkutuotantopaikat myös muutoin täyttävät tämän lain mukaiset vaatimukset. Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa ei saa käyttää asumiseen tai muuhun tarkoitukseen niin, että siitä saattaa aiheutua terveysvaaraa. Elintarvikehuoneistossa ja alkutuotantopaikassa on oltava sen toimintaan nähden riittävät työtilat. Elintarvikehuoneiston ja alkutuotantopaikan rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista sekä siellä käytettävän veden laadusta säädetään myös yleisen elintarvikehygieniasetuksen 4 artiklassa sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 5 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikkojen ja elintarvikehuoneistojen rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista, alkutuotantopaikassa käytettävän ja elintarvikehuoneistossa elintarvikkeiden valmistukseen ja käsittelyyn käytettävän veden laatuvaatimuksista ja niissä elintarvikkeita käsittelevälle henkilöstölle asetettavista hygieenisistä vaatimuksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden myynnistä tai luovutuksesta ulkotiloissa ja suurissa yleisötilaisuuksissa annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa koskevat yleiset vaatimukset

Elintarvikehuoneisto ja alkutuotantopaikka on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja varustettava, kunnossapidettävä, hoidettava sekä toiminta siellä järjestettävä siten, ettei elintarvikehuoneistossa tai alkutuotantopaikassa tuotettavien, valmistettavien, säilytettävien taikka käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu ja että elintarvikkeet, elintarvikehuoneistot ja alkutuotantopaikat myös muutoin täyttävät tämän lain mukaiset vaatimukset. Elintarvikehuoneistoa ja alkutuotantopaikkaa ei saa käyttää asumiseen tai muuhun tarkoitukseen niin, että siitä saattaa aiheutua terveysvaaraa. Elintarvikehuoneistossa ja alkutuotantopaikassa on oltava sen toimintaan nähden riittävät työtilat. Elintarvikehuoneiston ja alkutuotantopaikan rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista sekä siellä käytettävän veden laadusta säädetään myös yleisen elintarvikehygieniasetuksen 4 artiklassa sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 3 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikkojen ja elintarvikehuoneistojen rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista, alkutuotantopaikassa käytettävän ja elintarvikehuoneistossa elintarvikkeiden valmistukseen ja käsittelyyn käytettävän veden laatuvaatimuksista ja niissä elintarvikkeita käsittelevälle henkilöstölle asetettavista hygieenisistä vaatimuksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden myynnistä tai luovutuksesta ulkotiloissa ja suurissa yleisötilaisuuksissa annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

14 §

Hakemusmenettely elintarvikehuoneiston hyväksymiseksi

Elintarvikealan toimijan on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä 15 §:ssä tarkoitetulta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Hakemuksen yhteydessä valvontaviranomaiselle on esitettävä kirjallinen omavalvontasuunnitelma.

Hyväksytyn elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava hyväksymispäätöksen tehneelle viranomaiselle vähintään 14 vuorokautta aikaisemmin.

Hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä säädetään myös valvonta-asetuksen 31 artiklassa, yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklassa, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklassa ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 3 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä hyväksymishakemuksen sisällöstä ja ilmoitusten tekotavasta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

14 §

Hakemusmenettely elintarvikehuoneiston hyväksymiseksi

Elintarvikealan toimijan on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä 15 §:ssä tarkoitetulta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Hakemuksen yhteydessä valvontaviranomaiselle on esitettävä kirjallinen omavalvontasuunnitelma.

(2 mom. kumotaan)

Hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä säädetään myös valvonta-asetuksen 31 artiklassa, yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklassa, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklassa ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 3 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä hyväksymishakemuksen sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

14 a §

Elintarvikehuoneiston toiminnasta ilmoittaminen

Hyväksytyn elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava hyväksymispäätöksen tehneelle valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiottua toimenpidettä.

Toimijan on ilmoitettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä liikkuvassa, 13 §:n mukaan hyväksytyssä tai ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan hyvissä ajoin niin, että tieto on viranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen toiminnan aloittamista. Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, jossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on kuitenkin ilmoitettava nii-

den kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan niin, että tieto on viranomaisella viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten sisällöstä ja antamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyvä viranomaisen ja hyväksymispäätös

Elintarvikevirasto hyväksyy teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitetut valmistus- ja varastopaikat. Läänihallitus hyväksyy poroteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut alkoholijuomamyymälät. *Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot.* Elintarvikehuoneiston, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkäästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa taikka elintarvikkeiden maahantuonti tai maastavienti, hyväksyy elintarvikealan toimijan kotikunnan elintarvikevalvontaviranomainen.

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyvä viranomaisen ja hyväksymispäätös

Elintarvikeeturvallisuusvirasto hyväksyy teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitetut valmistus- ja varastopaikat. Läänihallitus hyväksyy poroteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut alkoholijuomamyymälät. Elintarvikehuoneiston, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkäästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa, hyväksyy *sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella ajoneuvo tai kontti otetaan ensimmäisen kerran käyttöön, paitsi, jos kyse on toisessa kunnassa hyväksytyyn elintarvikehuoneiston 13 §:n 1 momentissa tarkoitetusta toiminnan olennaisesta muuttamisesta.* Elintarvikehuoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot. *Elintarvikehuoneiston, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa, voi hyväksyä toimijan kotikunnan valvontaviranomainen, jos sijaintikunta on epäselvä tai siihen on muu erityinen syy.*

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikehygieenistä osaamista koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I osan A

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikehygieenistä osaamista koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I osan

kohdan 4 alakohdassa e ja kohdan 5 alakohdassa d sekä liitteen II luvun 12 kohdassa 1.

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarvikeviraston antama todistus (*osaamistodistus*). Osaamistodistus annetaan henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin (*osaamistesti*) tai saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen taikka suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät.

Tarkempia säännöksiä osaamistodistuksesta ja elintarvikehygieenisestä osaamisesta sekä siihen rinnastettavasta koulutuksesta ja tutkinnoista, joiden sisällön katsotaan vastaavan osaamistestin suorittamista, annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

A kohdan 4 alakohdassa e ja kohdan 5 alakohdassa d sekä liitteen II luvun 12 kohdassa 1.

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava *Elintarvikeeturvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (osaamistodistus)*, jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

Osaamistodistusta ei kuitenkaan tarvitse olla henkilöllä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkästään:

- 1) kassatehtävissä;
- 2) valmiiden annosten tarjoilijana;
- 3) vankeuslain (767/2005) 8 luvun 2 §:n velvoittamana vankina;
- 4) asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisessa varusmiespalveluksessa tai aseettomassa palveluksessa, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisessa asepalveluksessa taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa siviilipalveluksessa;
- 5) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) tarkoittamana asiakkaana, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisessa työtoiminnassa taikka vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) tarkoittamassa suojatyössä; tai
- 6) yhdyskuntapalvelusta annetun lain (1055/1996) tarkoittamana tuomittuna.

Elintarvikealan toimijan on osana omavalvontaa pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien henkilöiden elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja pyydettyessä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

27 a §

Osaamistodistus

Osaamistodistuksen myöntää 28 §:n tarkoittama Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä osaamistestaaja. Osaamistodistus myönnetään henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin (**osaamistesti**) tai saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen taikka suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät. Tarvittaessa Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää osaamistodistuksen samoin perustein.

Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä osaamistestiä vastaavista koulutuksista ja tutkinnoista.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistodistuksen, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

28 §

Osaamistestit

Osaamistestejä voivat järjestää Elintarvikeviraston hyväksymät osaamistestaajat. Osaamistestaajaksi hyväksytään henkilö:

- 1) jolla on tämän lain 35 §:n 2 momentissa edellytetty korkeakoulututkinto;
- 2) joka on kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieeniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen tutkinnon ja aineenhallinnan osalta; taikka
- 3) joka suorittamalla osaamistestin sekä muun antamansa selvityksen mukaan on kykenevä hoitamaan testaajan tehtäviä.

Osaamistesti suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Osaamistesti voidaan kuitenkin suorittaa muulla kielellä, jos testiin osallistuva ei hallitse riittävästi suomen tai ruotsin kieltä. Elintarvikevirasto antaa tarkempia määräyksiä siitä, millä muilla kielillä osaamistesti

28 §

Osaamistestaaja

Osaamistestejä voivat järjestää Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymät osaamistestaajat. Osaamistestaajia tulee hyväksyä määrä, joka mahdollistaa osaamistestaajien alueellisesti tasapuolisen saavutettavuuden sekä osaamistestaajien riittävän valvonnan. Osaamistestaajaksi voidaan hyväksyä hakemuksesta henkilö:

- 1) jolla on tämän lain 35 §:n 2 momentissa edellytetty korkeakoulututkinto;
- 2) joka on kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieeniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen tutkinnon tai aineenhallinnan osalta; taikka
- 3) joka on suorittanut osaamistestin ja jolla on antamansa selvityksen perusteella riittävästi kokemusta omavalvonnan vastuuhenkilön tehtävien hoitamisesta elintarvikehuoneistossa sekä kokemusta koulutus- tai koetilaisuuksien järjestämisestä.

voidaan suorittaa. Elintarvikevirasto antaa määräyksiä myös testin perusteista ja laatisesta sekä testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista.

Elintarvikevirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa. Elintarvikevirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti toimintaansa koskevia säännöksiä eikä ole korjannut toimintaansa Elintarvikeviraston kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa.

Osaamistestin järjestäjällä on oikeus periä testistä maksu, joka vastaa enintään testin järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia. Osaamistestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään ulkopuolisista asiantuntijoista.

Tarkempia säännöksiä osaamistestaajien kelpoisuudesta ja muista hyväksymisen edellytyksistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Osaamistestaajalla on velvollisuus säilyttää kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti toimintaansa koskevia säännöksiä eikä ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa.

Osaamistestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään ulkopuolisista asiantuntijoista.

28 a §

Osaamistesti

Osaamistesti on laadittava siten, että sen avulla voidaan luotettavasti arvioida siihen osallistuvan elintarvikehygieenistä osaamista. Testin kysymykset laatii Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä testin perusteista, laatisesta ja järjestämisestä sekä testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista.

Osaamistesti suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Osaamistesti voidaan kuitenkin suorittaa muulla kielellä, jos testiin osallistuva ei hallitse riittävästi suomen tai ruotsin kieltä. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa määräyksiä siitä, millä muilla kielillä osaamistesti voidaan suorittaa.

Osaamistestaajalla on oikeus periä testistä

maksu, joka vastaa enintään testin järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia.

5 luku

Laboratoriot

40 a §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on ilmoitettava Elintarvikeeturvallisuusvirastolle ja Kansanterveyslaitokselle epidemiologista seuranta varten tarvittavat tiedot sekä Elin-tarvikeeturvallisuusvirastolle lisäksi valvonnan ohjausta varten tarvittavat tiedot 40 §:n tarkoittamista mikrobikannoista ja näytteistä. Kansanterveyslaitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja sen toimittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ensisääpumisvalvonnan järjestäminen

42 §

Ensisääpumisvalvonnan järjestäminen

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisääpumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiäntona.

43 a §

Lihantarkastuspäätös

Lihantarkastuksesta annetaan kirjallinen päätös. Päätöksessä on oltava seuraavat tiedot:

- 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;*
- 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;*

3) riittävät eläin- tai eräkohtaiset yksilöintitiedot;

4) päätöksen kohteena olevan lihan määrä;

5) hylkäyssyy tai miten asia on muutoin ratkaistu; sekä

6) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa.

Lihantarkastuspäätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna kirjeenä tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 §:ssä tarkoitettuna todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsotaan tällöin annetuksi tiedoksi silloin, kun asianosainen lähettää valvontaviranomaiselle vastaanottokuittauksen.

75 §

Muutoksenhaku lihentarkastuspäätökseen

Lihentarkastusta koskevaan Elintarvikeviraston tai lääninhallituksen päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Lihan omistaja, haltija tai tuottaja voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen Elintarvikevirastolle. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.

78 §

Täytäntöönpano

75 §

Muutoksenhaku lihentarkastuspäätökseen

Lihentarkastusta koskevaan *Elintarvikeviraston* tai lääninhallituksen päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. *Asianosainen* voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen *Elintarvikevirastolle*. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.

78 §

Täytäntöönpano

Osaamistodistuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei Elintarvikevirasto tai valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .